

ZELENA EKONOMIJA

Veliki interes za poticaje za kupnju energetske učinkovite vozila

TEMA BROJA

Fit for 55 - paket mjera za smanjenje stakleničkih plinova put je prema održivoj budućnosti

UPOZNAJTE NAS

Fondova Samostalna služba za unutarnju reviziju obavlja odgovornu zadaću

F O N D Z I N

Magazin Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

10

TEMA BROJA

FIT FOR 55

NISAM ZA BACIT!

Znaš li da većinu proizvoda bacimo već nakon prve uporabe? Razmisli o tome kako možeš ponovno iskoristiti predmete koji ti više ne trebaju, a kako ne bi završili u otpadu.

Ponovnom uporabom smanjujemo nastajanje otpada, štedimo sirovine i energiju te čuvamo okoliš.

Stare traperice

Jastučić od traperera

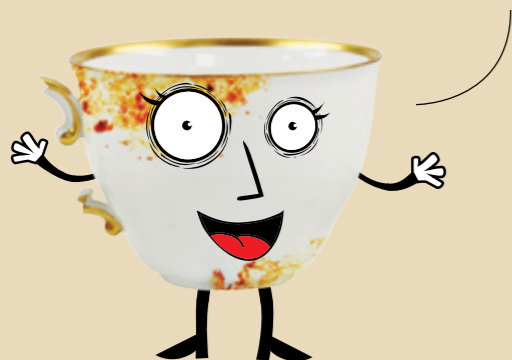

Staklenka ajvara

Ukrasni svijećnjak

**OSMISLI MI NOVU NAMJENU,
IZRADI OD MENE NEŠTO NOVO,
OBNOVI ME ILI POPRAVI!**

Za ljepšu našu!

4
UVODNIK

6
NOVOSTI

TEMA BROJA
FIT FOR 55

16
GOST KOLUMNIST: DEAN SMOLAR

NISAM ZA BACIT'
SUSTAV GOSPODARENJA
EE OTPADOM

18

28
MI TO MOŽEMO

ZELENA EKONOMIJA
34 VELIKI INTERES ZA POTICAJE
ZA KUPNJU ENERGETSKI
UČINKOVITIH VOZILA

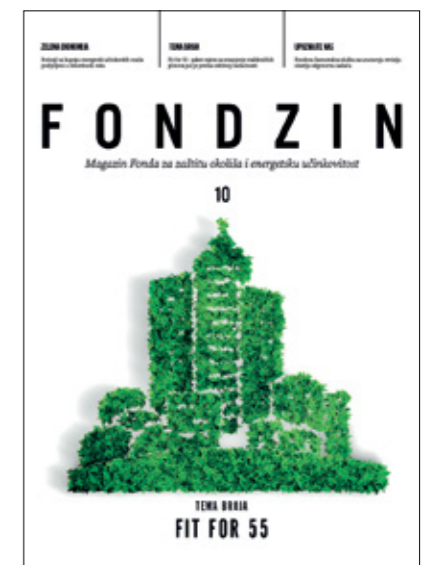
42
PRIRODA I DRUŠTVO

50
EKORPORATIVNO

54
EKO ZANIMLJIVOSTI IZ SVIJETA

58
UPOZNAJTE NAS

60
EDUKATIVNO-ZABAVNA STRANICA

IMPRESSUM

FONDZIN
časopis Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

IZDAVAČ
Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Radnička cesta 80, 10000 Zagreb

ZA IZDAVAČA
Alenka Košiša Čičin-Šain, v.d. direktora
Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

UREDNIČKI KOLEGIJ I SURADNICI
Lidija Tošić
Anamarija Brstilo
Marina Bujan
Branimir Burić
Jelena Domitrek
Dean Smolar
Ante Gudelj
Sunčana Matić
Ojdana Rajić Azinović
Jasmina Trstenjak

©2022. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Sva prava pridržana. Za umnožavanje u bilo kojem obliku, iznajmljivanje, priopćavanje javnosti u bilo kojem obliku uključujući internet, kao i prerađivanje na bilo koji način bilo kojeg dijela ili ove publikacije u cijelosti, potrebno je zatražiti pisano dopuštenje nositelja prava.

Klimatske promjene počele su se odražavati na svakodnevnicu, razvrstavanje i odlaganje otpada sve je važnija tema, obnovljivi izvori energije osim što su zagađivači okoliša postaju sve nedostupniji i skuplji, a jedina je dobra stvar što svi mi postajemo svjesni kako se svijet oko nas mijenja te da je uloga pojedinca od nemale važnosti. Ništa manje važno nije ni da vlasti donose i provode zakone koji su na bilo koji način usmjereni zaštititi okoliša i svih resursa potrebnih za život na Zemlji. Trebaju nam odvažne i hrabre političke odluke, ali i građani koji će biti nositelji pozitivnih promjena.

Ambiciozni europski paket mjera „Fit for 55“ nudi transformaciju gospodarstva i društva s ciljem smanjenja emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 posto do 2030. u odnosu na razinu iz 1990. i upravo je njegovo ostvarenje, ali i spremnost Hrvatske na implementaciju tema broja ovog izdanja Fondzina.

Pohvalna je činjenica da je Hrvatska po uporabi električnog otpada na samom europskom vrhu. Naime, Hrvati recikliraju čak 81,3 posto električnog otpada, što je sjajan pokazatelj kako sve možemo kad hoćemo.

U ovom izdanju predstavili smo i dva komunalna poduzeća, čije su aktivnosti primjeri dobre prakse. VG Čistoća d.o.o. iz Velike Gorice među prvima je u Hrvatskoj počela s primjenom novog sustava odvoza otpada. Tvrtka Peovica d.o.o. iz Omiša jedno je od najsuvremenijih komunalnih poduzeća čiji je dio usluga digitaliziran pa imaju stopostotnu evidenciju svih vrsta otpada u sustavu, a trude se educirati svoje sugrađane i naučiti ih ispravnim navikama.

Fond je objavio natječaj za financiranje udruga koje se bave promicanjem zaštite okoliša i tako pomažu u oblikovanju efikasnije i održivije zajednice. Imali smo i natječaj kojim smo osigurali sredstva za energetske obnove bogate hrvatske kulturne baštine, a ovogodišnji poticaji Fonda za sufinanciranje električnih vozila oborili su sve rekorde te je 108,3 milijuna kuna vrlo brzo iskorišteno.

Završeno je drugo izdanje najzelenijeg događanja u Hrvatskoj i šire – Greencajt je i ove godine okupio velik broj stručnjaka, ali i posjetitelja. Festivalni program bio je raznolik, od panel-rasprava, do radionica i edukacija, svatko je mogao pronaći nešto za sebe i otići s jasnom porukom: održiva budućnost je imperativ i ovisi isključivo o nama. Dodijeljene su i nacionalne nagrade za okoliš u šest kategorija – Green Prix 2022. koji se dobivaju za ostvaren doprinos u postizanju klimatskih ciljeva.

U ovom broju predstavili smo izvrsne obnove i nove aktivnosti u našim dvama prekrasnim nacionalnim parkovima – Mljetu i Brijunima, a uvjerali smo se i kako udruga Tatavaka vješto radi na edukaciji za klimatsku akciju. Pisali smo i o ESG kriterijima održivosti koji postaju goruća tema netom prije uvođenja značajnih promjena u području izvještavanja i ostvarenja prava na izvore financiranja.

Ovaj put korporativna odgovornost i briga o održivosti i očuvanju okoliša prikazana je kroz kampanje Zagrebačke pivovare i Francka.

A posebno nas veseli što ćemo u Fondzinu predstaviti i našu Samostalnu službu za unutarnju reviziju koja obavlja vrlo odgovoran posao.

Vjerujemo da će vas ovaj broj Fondzina educirati, nadahnuti i potaknuti da stvarate nove vrijednosti, dobre navike i imate na umu kako sva vaša djelovanja mogu napraviti razliku za okolinu – ili dobru ili lošu, odgovornost je na vama.

Lidija Tošić
urednica

FOND ĆE SE UKLJUČITI U ZBRINJAVANJE VARAŽDINSKIH BALA

U varaždinskoj Gradskoj vijećnici u srpnju je održan sastanak i konferencija za medije na kojoj su sudjelovali dr. sc. Neven Bosilj, gradonačelnik Grada Varaždina, Miroslav Marković, zamjenik gradonačelnika te Mario Šiljeg, državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja te Alenka Košiša Čičin-Šain, v. d. direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Tom je prigodom potvrđeno kako će Fond projekt zbrinjavanja 95,8 tona bala vrijedan 190 milijuna kuna podržati s 40 posto sredstava, odnosno 76 milijuna kuna. Utvrđeni su preduvjeti koji omogućavaju da se Fond uključi u projekt, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš iz MINGOR-a dala je pozitivno mišljenje na program sanacije, a Grad Varaždin kreće u postupak javne nabave.

Zaključak sastanka je da se radi o zahtjevnom projektu, no vrijeme je da se jedan od većih ekoloških problema napokon počne rješavati.

PRIKUPLJANJEM I ANALIZOM PODATAKA DO BOLJE ZAŠTITE SPELEOLOŠKIH OBJEKATA

U sklopu obilježavanja Europskog dana parkova u Centru izvrsnosti „Cerovačke špilje“ predstavljen je projekt „Učinkovitije upravljanje speleološkim objektima Republike Hrvatske kroz održavanje i nadogradnju sustava CroSpeleo kao dijela Informativnog sustava zaštite prirode“. U okviru predstavljanja projekta provedena je i akcija čišćenja jame Tučić ponor. Ukupna je vrijednost projekta 5,7 milijuna kuna, od čega je Fond sufinancirao 80 posto sredstava, a provodi ga Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u suradnji s Javnom ustanovom „Park prirode Velebit“ te HGSS-om. Na predstavljanju su prisustvovali i Aljoša Duplić, ravnatelj Zavoda za zaštitu okoliša i prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Mario Šaban, v.d. ravnatelja Parka prirode Velebit te predstavnici HGSS-a i Hrvatskog speleološkog saveza.

Projekt će staviti naglasak na rješavanje problema najraširenije ugroze – otpada u speleološkim objektima te će uz prikupljanje podataka s terena dati i stručnu procjenu o utjecaju takvog otpada na špiljsku faunu i stanište.

ZAVRŠEN PROJEKT SANACIJE ODLAGALIŠTA OTPADA ORL U FERDINANDOVCU

Predstavnici Fonda sudjelovali su na obilježavanjima završetaka projekta sanacije odlagališta otpada OrL u Ferdinandovcu. Ispred Koprivničko-križevačke županije prisustvovali su Ratimir Ljubić, zamjenik župana i Marijan Štimac, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, komunalne djelatnosti i poljoprivredu.

Za projekt vrijedan gotovo 15 milijuna kuna osigurano je za sanaciju odlagališta 85 posto bespovratnih sredstava iz Kohezijskog fonda. Projekt su sufinancirali i Fond u iznosu od 1,5 milijuna kuna te Općina Ferdinandovac sa 750 tisuća kuna.

Sanacijom su uklonjeni negativni učinci odlaganja otpada, zaštićene su podzemne i površinske vode, ljudsko zdravlje i okoliš te je regenerirano zemljište. Poseban naglasak stavlja se na još veću implementaciju procesa razvrstavanja otpada u zajednici, ponovnu uporabu sirovina i uspostavu kružnog gospodarstva u jedinicama lokalne i regionalne samouprave.

HRVATSKI SUSTAV POVROTNE NAKNADE PREDSTAVLJEN DELEGACIJI IZ SLOVENIJE

U prostorijama Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost održan je sastanak sa slovenskim kolegama iz područja gospodarenja otpadom koji su pokazali zanimanje za informacije o sustavu povratne naknade kakav se provodi u Hrvatskoj. Presentaciju je održao Zvonimir Majić, načelnik Sektora za posebne kategorije otpada u Fondu, a sastanku su još nazočile Aleksandra Čilić, načelnica Sektora za zaštitu okoliša te Jadranka Rajić Bradvica i Žana Žarkov Trtanj, voditeljice službi u Fondu. Veliku pažnju izazvala je i tema ovlaštenih oporabitelja otpada koji provode postupak njegove ponovne obrade kako bi se dalje iskoristio.

„Sustav povratne naknade u Hrvatskoj postoji već 16 godina i odnosi se na prodajnu ambalažu od pića u jednokratnoj PET, Al/Fe i staklenoj ambalaži. Tako organiziran sustav osigurava visoku stopu prikupljanja koja je trenutno preko 85 posto, ali i kvalitetnu sirovinu koja se dalje može koristiti u proizvodnji“, pojasnio je Majić.

ZA PROJEKTE ZAŠTITE OKOLIŠA 96 MILIJUNA KUNA

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u povodu Dana planeta Zemlje objavio je tri javna poziva vrijedna 96 milijuna kuna kojima se sufinanciraju projekti zaštite okoliša vezani uz klimatske promjene, zaštitu bioraznolikosti te gospodarenje otpadom.

Prvi od objavljenih poziva odnosi se na financiranje projekata kojima je cilj smanjivanje potrošnje stvari koje oštećuju ozonski sloj te fluoriranih stakleničkih plinova. Drugi javni poziv namijenjen je isključivo javnim ustanovama za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode te ostalim zaštićenim dijelovima prirode. Objavljen je i poziv za poticanje mjera odvojenog sakupljanja komunalnog otpada jedinicama lokalne samouprave te trgovačkim društvima i pravnim ili fizičkim osobama / obrtnicima.

Aktivnosti koje se sufinanciraju kroz te pozive korak su naprijed prema zelenoj tranziciji i tek jedan dio planiranih programa Fonda za 2022. godinu.

U HGK PREDSTAVLJEN PRIRUČNIK ZA HOTELE „SMANJI OTPAD OD HRANE, KUHAJ ZA SVOJE GOSTE“

U Hrvatskoj gospodarskoj komori predstavljen je priručnik za hotele „Smanji otpad od hrane, kuhaj za svoje goste“ kojem je cilj smanjenje količine biootpada, posebno otpada od hrane. Značajne uštede u hotelima Osijek i Park Plaza Histria u Puli predstavila je voditeljica Fondove Službe za provedbu EU projekta i koordinatorka pilot-projekta Vesna Cetin Krnjević. Da je educiranje gostiju i osoblja hotela na tu temu važno, potvrdili su Aljoša Duplić, ravnatelj Zavoda za zaštitu okoliša i prirode pri Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja te Jelena Šobat, načelnica Sektora za posebne oblike turizma i analitiku, inovacije i održivi razvoj u Ministarstvu turizma i sporta te istaknuli da povećan broj posjetitelja ostavlja značajan trag u stvaranju otpada, o čemu treba voditi brigu.

Projektom je predviđeno i održavanje radionica na regionalnoj razini u Zagrebu, Opatiji, Splitu, Dubrovniku i Zadru. Fond je najavio i objavu Javnog poziva za sufinanciranje nabave uređaja za sprječavanje nastanka biootpada u hotelima.

ONLINE RADIONICE O PROGRAMIMA FONDA ZA JAVNI I PRIVATNI SEKTOR

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost predstavio je programe sufinanciranja za ovu godinu na dvjema online radionicama namijenjenima javnom i privatnom sektoru. Na njima su pojašnjene mogućnosti financiranja te procedura prijave na javne pozive.

Prezentaciju su održale Aleksandra Čilić, načelnica Sektora za zaštitu okoliša, Maja Rajčić, načelnica Sektora za energetske učinkovitost i Maja Feketić, načelnica Sektora za EU fondove.

U svibnju je održana online radionica Fonda namijenjena jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te radionica na kojoj su predstavljani programi Fonda orijentirani na poduzeća.

SAMO ODRŽIVI TURIZAM MOŽE BITI DUGOROČNO USPJEŠAN

U sklopu konferencije „Zelenim razvojem protiv klimatske krize“, u organizaciji Večernjeg lista i Veleposlanstva Države Izrael održana je i panel-rasprava pod nazivom „Budućnost turizma“, na kojoj su sudjelovali Alenka Košiša Čičin-Šain, v.d. direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Mirko Ervačić iz Osatina grupe, Tomislav Popović iz Adrisa i Zvezdana Blažić iz Geja savjetovanja.

Fond kontinuirano ulaže u projekte koji doprinose razvoju turizma, što potvrđuje i Košiša Čičin-Šain istaknuvši ulaganja u posjetiteljsku infrastrukturu u nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Fond je u svibnju objavio i javni poziv za sufinanciranje nabave uređaja za sprječavanje nastanka biootpada (otpada od hrane) u hotelima vrijedan 1,5 milijuna kuna.

„Turizam koji želi biti dugoročno uspješan, mora u svom planiranju uvažavati načela održivog razvoja. Gosti sve više traže zeleno i održivo“, istaknula je v.d. direktora Fonda Košiša Čičin-Šain.

POSJETITELJSKI CENTAR SOŠICE – NAJVEĆE ULAGANJE NA PODRUČJU ŽUMBERKA

U travnju je za posjetitelje Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje otvoren Posjetiteljski centar Sošice, vrijedan gotovo 30 milijuna kuna i ujedno najveće ulaganje na području Žumberka. Projekt je financiran s 23,3 milijuna kuna iz fondova EU, a 3,9 milijuna kuna osigurao je Fond.

Centar je otvorila ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Nataša Tramišak, a otvaranju Centra nazočio je i državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja Mario Šiljeg koji je tom prilikom naglasio kako je iz fondova Europske unije dosad izdvojeno ukupno 600 milijuna kuna za izgradnju čak 17 prezentacijskih centara diljem Republike Hrvatske.

Posjetiteljski centar Sošice čini impresivan kompleks s info-centrom, multimedijalnim alatima, novim edukativnim pločama, uređenim poučnim stazama, suvenirnicom, kafićem i restoranom, zgradom sa smještajnim kapacitetima od 28 ležajeva, vanjskom pozornicom i amfiteatrom, igralištem te parkiralištem.

ODLIČNA SURADNJA FONDA I UDRUŽENJA TRGOVINE MOTORNIM VOZILA HGK

Alenka Košiša Čičin-Šain, v.d. direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u svibnju je sudjelovala na sjednici Udruženja trgovine motornim vozilima u organizaciji Hrvatske gospodarske komore.

Tom je prigodom Maja Rajčić, načelnica Sektora za energetske učinkovitosti prezentirala okvirni plan objave javnog poziva za distributere vozila. Istaknula je kako je ove godine na raspolaganju još više sredstava nego lani, čak 108,3 milijuna kuna te da se iznosi poticaja za pojedine kategorije vozila neće mijenjati.

„Želim zahvaliti na dosadašnjoj odličnoj suradnji ovoj instituciji koja je u čišći promet u proteklim godinama uložila više od 300 milijuna kuna. Odličnim rezultatima suradnje javnog i privatnog sektora zorno svjedoči naš prošlogodišnji poziv, u kojem su distributeri vozila bili ključna karika“, istaknula je Košiša Čičin-Šain.

ZAVRŠENA ENERGETSKA OBNOVA PET PAVILJONA PSIHIJATRIJSKE BOLNICE UGLJAN

U Psihijatrijskoj bolnici Ugljan predstavljen je završetak energetske obnove pet paviljona vrijedan više od 23 milijuna kuna.

Voditeljica Posredničkog tijela Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti Sanja Jelačić istaknula je važnost ulaganja u energetske obnove zgrada zdravstvenog sustava koje iziskuju posebnu pažnju.

Obnova je bila sveobuhvatna te je postavljena nova fasada s izolacijom zidova, krovšta, stolarija, toplinska izolacija podova, a napravljena je i zamjena svih instalacija. Na predstavljanju završetka obnove prisustvovali su i zadarski župan Božidar Longin, državni tajnik u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Šime Erlić i načelnik Općine Preko Jure Brižić.

Za projekt je dodijeljeno gotovo 3,5 milijuna kuna bespovratnih sredstava iz fondova EU. Nakon rekonstrukcije i energetske obnove svih pet zgrada ušteda električne energije iznosit će između 600.000 i 700.000 kuna godišnje.

FOND ISPLATIO TREĆU RATU OBEŠTEĆENJA ZA RADNIKE PLOBESTA

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u svibnju je isplatio treću, ujedno i posljednju ratu obeštećenja za 545 radnika Plobesta u ukupnom iznosu od skoro 33,4 milijuna kuna. Prema Zakonu o obeštećenju radnika trgovačkog društva Plobest d.d. pravo na obeštećenje imali su radnici koji su od 8. listopada 1991. do 21. listopada 2002. radili u trgovačkom društvu Plobest d.d. te su najmanje pet godina bili izloženi azbestu. Svaki od tih radnika, uključivo i njihovi nasljednici, dobili su novčanu naknadu od 219 tisuća kuna koju im je Fond obročno isplatio kroz trogodišnje razdoblje.

Upotreba azbestnih materijala u prošlosti je bila dosta raširena. Kod mnogih radnika koji su bili izloženi udisanju azbestne prašine došlo je, nažalost, do ozbiljnih zdravstvenih oboljenja. Upotreba azbesta danas je u Hrvatskoj, kao i u cijeloj Europskoj uniji, zabranjena.

O PROJEKTIMA POSREDNIČKOG TIJELA NA DANIMA HRVATSKE KOMORE INŽENJERA GRAĐEVINARSTVA

Predstavnici Fonda u lipnju su u Opatiji održali izlaganje o EU projektima za prilagodbu klimatskim promjenama na Danima hrvatske komore inženjera građevinarstva.

Projekt METMONIC usmjeren je na modernizaciju meteorološke mreže koja će osigurati da 100 posto teritorija Hrvatske bude pokriveno redovitim praćenjem i procjenom utjecaja klimatskih promjena, kao i alata za modeliranje procjene utjecaja klimatskih promjena i učinaka mogućih mjera prilagodbe. Cilj drugog projekta „Schema za jačanje primijenjenih istraživanja za mjere prilagodbe klimatskim promjenama“ pružanje je potpore u provedbi ovakvih vrsta istraživanja te je kroz njega sklopljeno 25 ugovora sa znanstvenim institucijama i partnerima.

Ovo tradicionalno događanje obuhvaća seminare i okrugle stolove za gotovo sve specijalističke grane građevinarstva, regulativu i upravljanje projektima. Također, predstavljena su i najnovija znanstvena i stručna saznanja, iskustva te primjeri dobre prakse.

USPJEŠAN ZAVRŠETAK PROJEKTA FIRESPOL

Održana je završna konferencija projekta Interreg Europe FIRESPOL – Financijski instrumenti u projektima obnovljivih izvora energije na kojoj je sudjelovao i projektni tim Fonda Alica Žerjavić, Bojan Hlača, Marin Paladin i Sunčana Matić. Projekt FIRESPOL uključivao je šest zemalja partnera – Španjolsku, Irsku, Njemačku, Latviju, Poljsku i Hrvatsku, a cilj mu je bio razmjena znanja i iskustava između zemalja članica.

Naglasak je stavljen na prezentaciju primjera najbolje prakse u projektima obnovljivih izvora energije te izradu Akcijskog plana o najboljim mogućnostima implementacije financijskih instrumenta u projektima obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti, posebno u cilju poticanja poduzetništva.

Projekt je s 1,3 milijuna eura sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru programa Interreg Europe.

FOND HOTELIMA SUFINANCIRA NABAVU UREĐAJA ZA SPRJEČAVANJE NASTANKA OTPADA OD HRANE

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u lipnju je objavio Javni poziv za sufinanciranje nabave uređaja za sprječavanje nastanka biootpada (otpada od hrane) u hotelima.

Vrijednost poziva je 1,5 milijuna kuna, a hoteli za nabavu novih dehidratora i/ili digestora mogu po jednom zahtjevu dobiti do 40 posto opravdanih troškova, odnosno maksimalnih 150 tisuća kuna. Sufinanciranje ovakvih uređaja nastavak je aktivnosti projekta „Smanji otpad od hrane, kuhaj za svoje goste“ koji je Fond pokrenuo u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja te Ministarstvom turizma i sporta. U početnu fazu projekta bila su uključena dva hotela iz Osijeka i Pule, koji su u svom svakodnevnom radu provodili aktivnosti smanjenja otpada od hrane. Uz to Fond je izradio i priručnik za hotele sa smjernicama, preporukama i metodama koje utječu na smanjenje otpada od hrane, a predstavljen je na tematskim radionicama i webinarima.

Najavljene subvencije dodjeljivat će se do iskorištenja sredstava, odnosno do kraja kalendarske godine.

PREDSTAVLJEN PROJEKT ECOMANAGER VRIJEDAN 136 MILIJUNA KUNA

U srpnju je održana uvodna konferencija projekta Ecomanager, za koji su Hrvatske šume putem Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i Fonda za zaštitu okoliša osigurale sredstva iz europskih fondova. Iznos od 136 milijuna kuna investirat će se u održivo i učinkovito upravljanje šumskim dijelom Natura 2000 područja kroz integraciju procesa planiranja u šumarstvu i zaštiti prirode te izradu 167 programa gospodarenja šumsko-gospodarskim jedinicama.

Nataša Danikić Sliepčević, voditeljica Odjela za verifikaciju projekata zaštite okoliša i prirode u Posredničkom tijelu 2 istaknula je kako su Europski zeleni plan i EU strategija za bioraznolikost do 2030. prepoznali uloga šuma, uz istodobno osiguravanje odgovarajuće zaštite postojećih ekosustava.

„I projekti poput ovog, ali i ostala tri Naturavita, Fearlessa Velebit i Karlovac Karst na kojima PT2 Fonda surađuje s Hrvatskim šumama, sveukupno vrijedni oko milijardu kuna, u skladu su sa zelenim, održivim ciljevima koji će doprinijeti očuvanju okoliša te brojnih biljnih i životinjskih vrsta koje čine našu zemlju posebnom i jedinstvenom“, istaknula je Dankić Sliepčević.

FIT FOR

55

Jesmo li spremni postati dvostruki klimatski odlikaši do 2030.?

Je li Hrvatska „Fit for 55“ („Spremna za 55 posto“), može li doći do te dvije petice? Paket zakona, pravilnika i mjera koji nam predstoji ne bi se nazivao ambicioznim, kako se nerijetko može čuti, kad bi ga bilo lako dostići. Naime, usvajanjem paketa strateških i zakonskih prijedloga zajedničkog naziva „Fit for 55“ Europska komisija želi transformirati gospodarstvo i društvo kako bi se ispunile ambicije smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 posto do 2030., u odnosu na razinu iz 1990., a koje obuhvaćaju klimatske, energetske, prometne i porezne politike. U sklopu tog paketa jedan je od najvažnijih čimbenika i unaprjeđenje energetske svojstava zgrada, s obzirom na to da su one među najvećim konzumentima energije, čime čine ključan dio odgovora na pitanje jesmo li spremni za šestu brzinu tranzicije prema održivoj, niskougljičnoj budućnosti.

Gledamo li iz zakonske perspektive, Hrvatska je spremna za paket mjera uz koje bi do 2030. smanjila emisije za 55 posto, smatra Anđelka Toto Ormuž iz Rockwool Adriatica, članica udruge Fire Safe Europe. Tu, kaže, nema dvojbe. No, što se financija tiče, situaciju vidi malo drugačijom. „Hrvatska je alocirala puno novaca za obnove zgrada, što kroz nacionalni plan obnove, što kroz ostale fondove, međutim potrebe su daleko veće i to nije dovoljno. Kod nas su zgrade zapuštene, ogromni su gutači energije, a najveći broj njih izgrađen je prije 40 ili 50 godina kada nitko nije vodio brigu o potrošnji energije. Interes za obnovu jako je velik. Puno je zgrada koje već sad imaju gotove projekte ili su u visokom stupnju spremnosti pa vjerujem da ćemo alociranih 300 milijuna kuna za obnovu višestambenih zgrada jako brzo potrošiti“, upozorava Toto Ormuž.

Preduvjet ovakvom interesu osim cijena energenata sigurno su i dosadašnja pozitivna iskustva vlasnika i korisnika obnovljenih višestambenih i javnih zgrada, ali i obiteljskih kuća, smatra Mladen Iljević, voditelj Službe za energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije u Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. „U proteklom smo godinama u Fondu iz nacionalnih sredstava osigurali preko 2,3 milijarde kuna za energetske obnove različitih zgrada. Osim što je djelovao kao provedbena institucija za vladine programe, Fond je bio tehnička pomoć zainteresiranim prijaviteljima za EU pozive, pa smo svjesni svih potencijalnih izazova ili pitanja koja se pojavljuju u planiranju i realizaciji ovakvih

projekata. Međutim, znanje korisnika je iz godine u godinu sve bolje, a iskustva njihovih susjeda uvijek su najveći motivator da se i sami upuste u ovakve projekte, svjesni da je riječ o investiciji koja se dugoročno isplati. Upravo to i jest glavni razlog i najveći rezultat bilo kakvog programa sufinanciranja“, smatra Iljević.

Prve aktivnosti iz NPOO-a i novi pozivi

Sve aktivnosti vezane uz Europski zeleni plan i paket „Fit for 55“ provodit će se u okviru dvaju izvora financiranja, i to kroz Mehanizam za oporavak i otpornost – Nacionalni plan oporavka i otpornosti (NPOO) te Europski fond za regionalni razvoj kroz novi višegodišnji financijski okvir 2021. – 2027. Međutim, prve su aktivnosti započete iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, u okviru inicijativa za obnovu i dekarbonizaciju zgrada. Konkretno, prvi poziv objavljen 1. travnja 2022. odnosi se na energetske obnove višestambenih zgrada neoštećenih u potresu, za koju je osigurano 300 milijuna kuna bespovratnog financiranja. U Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine napominju da se planiraju i objave poziva za energetske obnove zgrada javnog sektora neoštećenih u potresu (među kojima je predviđena i energetska obnova putem modela ESCO, kao i poziv za suzbijanje energetske siromaštva) te energetske obnove zgrada sa statusom kulturnog dobra. Unutar navedenih poziva sufinancirat će se tri kategorije obnove: integralna energetska obnova, dubinska i sveobuhvatna obnova. Svaka obuhvaća određene mjere pa tako, primjerice, sveobuhvatna uz mjere energetske obnove uključuje i mjere poput povećanja sigurnosti u slučaju požara, mjere za osiguravanje zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta te mjere za unaprjeđenje ispunjavanja temeljnog zahtjeva mehaničke otpornosti i stabilnosti zgrade. Mjere koje će se provoditi u pozivima nastavljaju se na dosadašnje, ističu u nadležnom ministarstvu, a predviđene su i neke nove, poput ugradnje zelenih krovova/ozelenjenog pročelja zgrada, povećanja potresne otpornosti zgrada i slično. „Za sva će ulaganja postojati minimalni zahtjev od 50 posto

Repower EU

Kretanja na energetske tržištima i dramatične promjene sigurnosne situacije zahtijevaju drastično ubrzanje prelaska na čistu energiju, a time i povećanje energetske neovisnosti Europe, smatra Europska Komisija.

Tako je nakon plana Fit for 55%, predloženo i donošenje plana naziva REPowerEU, kojem je cilj osigurati smanjenje ovisnosti o ruskim fosilnim gorivima, ali i smanjenje trenutnih cijena energenata te ubrzano punjenje podzemnih skladišta plina diljem Europe. Jačanje energetske sigurnosti Unije planira se provesti kroz mjere diversifikacije opskrbe plinom, povećanje uvoza ukapljenog prirodnog plina (LNG) i prirodnog plina od neruskih dobavljača te povećanje proizvodnje i uvoza biometana i obnovljivog vodika, uz općenito smanjenje upotrebe fosilnih goriva u našim domovima, zgradama, industriji i elektroenergetskom sustavu, povećanje energetske učinkovitosti, povećanje obnovljivih izvora i elektrifikacije te rješavanje uskih grla infrastrukture.

Ulaganja u osposobljavanje i stručnost

U svim tim procesima, značajnu ulogu imaju operativna koja sve to treba odraditi, ali je isto tako bitna i razina svijesti o važnosti obnove. Zato Toto Ormož napominje da konstantno moramo raditi na obrazovanju, jer brojni dionici u ovom procesu nisu još u potpunosti svjesni što zaista znači sveobuhvatna obnova postojećih ili gradnja novih zgrada u kojoj se poštuju svi principi održivosti i zelenog. Ima sjajnih primjera gdje je razina svijesti građana na visokoj razini i posljedično je velik broj zgrada već sada energetski obnovljen, kao primjerice u Labinu. No, kada govorimo generalno o privatnim vlasnicima nekretnina, pogotovo u višestambenim zgradama, slika nije takva, stoga Toto Ormož smatra da trebamo puno ulagati i u edukaciju vlasnika stanova. Što se građevinske operative tiče, smatra da Hrvatska ima kvalitetne proizvođače građevinskih proizvoda, ali ne misli isto kada govorimo o izvođačima radova. „Svi znamo da nema dovoljno radne snage, a pogotovo kvalitetnih i stručnih radnika. Iako su kvote za uvoz radnika povećane, i dalje ostaje pitanje njihovog znanja i kompetencija. Zato svi moramo ulagati u osposobljavanje i stručnost. I tu imamo trku s vremenom, jer su rokovi za završetak svih radova relativno kratki“, jasna je Toto Ormož. Slično razmišlja i Danijel Benčić, predsjednik Uprave tvrtke Rudan, vodeće tvrtke u Hrvatskoj u području energetske učinkovitosti, s naglaskom na projekte kompletnih energetske obnove i projekte uštede vode prema modelu ESCO. „Moramo mijenjati demografsku strukturu, poticati i ulagati u strukovna zanimanja, privlačiti mlade ljude u one sektore u kojima smo deficitarni. Potrebno je ulagati u specifična znanja, ali isto tako pronaći načine kako zaustaviti odljev jednom tako stvorenih stručnjaka“, savjetuje Benčić.

Digitalizacija i smanjenje administrativnog opterećenja

Dr. sc. Julije Domac, ravnatelj Regionalne agencije Sjeverozapadne Hrvatske (REGEA) smatra da na razini pojedinačnih stručnjaka i ambicioznih projekata Hrvatska sigurno ima što pokazati, no napominje da „Fit for 55“ znači puno više – radi se o potpunoj transformaciji društva i načina kako pristupamo korištenju energije. Primjećuje da u dijelu društva, ali i na razini politike, prevladava status quo te poručuje da nam treba potpuno nova energetska paradigma. No, za takav pothvat nedostaje znanja i kapaciteta. Nedostaje nam, kaže Domac, i građevinske operative, ali i hrabrosti i vizije. „Povezivanje je ključ – povezivanje struka, ali i faza energetske obnove kroz modele kao što su Projektiraj i gradi. Važno je i promijeniti praksu da je natječaj za energetske obnovu nemoguće predvidjeti. Poduzetnicima je nemoguće zapošljavati i obrazovati djelatnike ako nemaju višegodišnju perspektivu poslova na koje će se javljati“, upozorava ravnatelj REGEA-e koja razvojem novih koncepata – tehničkih, organizacijskih i financijskih – stvara tržište za projektante, konzultante, proizvođače opreme i instalatere. Oni također povezuju i potiču dionike, što se najbolje vidi na primjeru europske inicijative Novi europski Bauhaus čiji su nositelj i nacionalni koordinator za Hrvatsku, a koja je zapravo način i nadogradnja energetske obnove.

Izazovi cjelovite obnove kulturne baštine

U kontekstu gospodarske i društvene situacije uslijed pandemije i nakon niza potresa te šteta prouzročene elementarnom nepogodom (tučom), obnova kulturne baštine usmjerena je obnovi putem Fonda solidarnosti i nacionalnih sredstava, što je svakako jedan od izazova koji se naslanja na cjelovitu obnovu. „To je osobiti izazov kako projektantima, tako i stručnjacima svih vrsta zbog potrebe sagledavanja cjelovite obnove zgrada koja uključuje konstruktivnu sanaciju, protupotresno ojačanje, sanaciju od vlage i stvaranje optimalnih mikroklimatskih uvjeta, primjenjujući odgovarajuća tehnička rješenja te ujedno poštujući ograničenja posebnih uvjeta zaštite kulturnog dobra. Obnova zgrada zaštićenih kulturnih dobara iziskuje, naime, poštovanje posebnih uvjeta zaštite, analizu stanja kulturnog dobra te primjenu specifičnih materijala i tehnika. Zgrade s početka 20. i kraja 19. stoljeća u smislu obrade pročelja ne trpe nove vanjske slojeve, no debljinom i sastavom strukture zida i organizacijom prostorija, odvajanjem grijanog i negrijanog prostora, otvaraju se veće mogućnosti energetske obnove i primjene tehničkih rješenja kao što je centralizirano grijanje i hlađenje, primjena i postava dizalica topline i sl.“, pojašnjavaju u Ministarstvu kulture i medija.

Koja su najbolja rješenja za uštede?

Svaki je projekt specifičan i ovisi o nizu karakteristika samog objekta, stoga određene mjere neće dati isti efekt na svakoj zgradi. Ipak, prema iskustvu tvrtke Rudan, profiliralo se nekoliko ključnih koje su gotovo svugdje primjenjive: rekonstrukcija ovojnice zgrade, termotehničke i elektro rekonstrukcije, zamjena starih termotehničkih sustava novijim generacijama, zamjena energenta, uvođenje automatizacije i regulacije potrošnje i sl. Ugradnja fotonaponskih elektrana za vlastitu potrošnju također je pozitivna mjera. Tvrtka Rudan provela je od 2014. do 2019. šest velikih projekata cjelovite energetske obnove po modelu ESCO, što je rezultiralo ukupnom godišnjom uštedom od 44.432.691,93 kWh te 14.27086 tona godišnje uštede emisija CO₂, dok ukupna bruto površina energetske saniranih objekata iznosi 191.395,85 m². Radi se pretežito o bolnicama koje su zapravo najveći potrošači energije zbog svog režima rada, ali i o sportskim kompleksima. „Prosječno vrijeme trajanja projekta, od javnog natječaja do primopredaje energetske obnovljenog projekta, otprilike je godinu dana, a svi su projekti završeni u roku ili ranije od planiranog. Ključni razlozi za uspjeh leže u organizaciji rada i zatvorenoj financijskoj konstrukciji“, pojašnjava Danijel Benčić, predsjednik Uprave tvrtke Rudan, dodajući da je i nacionalni model ESCO s APN-om i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost dobro funkcionirao, što je isto jedan od razloga uspjeha projekata.

Paketom programa do zgrada visoke energetske učinkovitosti

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine izradilo je paket programa energetske obnove kojima se definiraju pravila energetske obnove zgrada u Hrvatskoj za razdoblje do 2030., a sve u svrhu ispunjenja strateškog srednjoročnog cilja postavljenog u Dugoročnoj strategiji obnove nacionalnog fonda zgrada. Sredstva za provođenje programa osiguravaju se iz europskih fondova dok će se detaljniji uvjeti za njihovo korištenje propisati natječajima. Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje do 2030. obuhvaća energetske obnovu višestambenih zgrada neoštećenih i oštećenih u potresu. Tu je i Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje do 2030. koji doprinosi strateškom cilju kojim bi sve zgrade u Hrvatskoj do 2050. bile gotovo nula energetske, a stopa energetske obnove ukupnog fonda zgrada planira se postupno povećati s 0,7 posto godišnje na 3 posto do 2030.

Cilj Programa energetske obnove zgrada koje imaju status kulturnog dobra za razdoblje do 2030. pokretanje je sveobuhvatne energetske obnove uz zaštitu i očuvanje kulturne baštine. U Ministarstvu kulture i medija kažu da je u tijeku izrada natječajne dokumentacije za provedbu Programa, a jedna je od aktivnosti i izrada detaljnih stručnih smjernica za energetske obnovu.

Sve navedene aktivnosti, kao i izradu samog Programa, provode u suradnji s Ministarstvom graditeljstva i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

REGEA u području zgradarstva ima više od 1,8 milijardi kuna projektnih investicija, a njihovi projekti energetske obnove postižu smanjenje potrošnje energije od 50 posto i više. „U vremenu energetske krize u kojoj se nalazimo to je iznimno značajno. Promoviramo nabavu usluge umjesto kupovine robe te agregiranje malih točkastih projekata u veće cjeline. To načelo promoviramo i u obnovi Zagreba nakon potresa. Jedino blokovska obnova može donijeti novu vrijednost i iskorak koji je toliko potreban za Zagreb“, vjeruje Domac.

Kada je riječ o obnovi nakon potresa, novi ministar prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Ivan Paladina nedavno je predstavio plan ubrzanja obnove nakon potresa kroz određene mjere i regulatorne izmjene. I u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti planirana je reforma koja se odnosi na osiguranje odgovarajućih vještina u kontekstu zelenih poslova potrebnih za obnovu nakon potresa, kroz unaprjeđenje edukativnih programa i programa usavršavanja. Druga reforma odnosi se na povećanje učinkovitosti, smanjenje administrativnog opterećenja i digitalizaciju procesa obnove. Cilj je razviti i one-stop-shop online usluge te offline urede namijenjene za potresom pogođena područja.

Održiva gradnja – jedina gradnja s dugoročnim benefitima

Dean Smolar, izvršni direktor Hrvatskog savjeta za zelenu gradnju (Croatia Green Building Council – GBC), napominje da je edukacija temelj za ostvarivanje održivih praksi djelovanja.

„GBC već godinama organizira treninge, konferencije i simpozije za sve dionike iz sektora, kako bi stekli znanja koja će im omogućiti aktivan rad. Nedavno smo objavili i vodič o zelenoj javnoj nabavi, koji sadrži održive kriterije zgrada za nabavu usluga, radova i zaliha“, govori Smolar. Dodaje i da educiraju i dionike pri provedbi energetskih obnova zgrada zaštićene kulturne baštine (projekt ClimBuild) te se suočavaju i s aktualnim izazovima energetske obnove višestambenih zgrada (projekt Retrofit HUB). „Dugi niz godina bilo je uvriježeno mišljenje da je gradnja po zelenim principima skupa i neisplativa. Gradnja održivim materijalima i korištenje obnovljivih izvora sve su dostupniji. Vrijeme je pokazalo da su održivi projekti dugoročno isplativi te za povrat investicije ne treba čekati dugi niz godina. Očekuje se i sve više uključivanje javnih i privatnih banaka“, govori Smolar. Vrijeme nam i dalje pokazuje, zaključuje, da je graditi održivo povoljnije i donosi dugoročne dobrobiti. U tom je kontekstu i poruka Toto Ormuž više nego jasna: „Stalan rast cijena energenata i neizvjesnost zbog rata u Ukrajini snažno ukazuju da moramo pronaći rješenje za manju ovisnost o uveznoj energiji. Zgrade koje su jedan od najvećih gutača energije ključ su rješenja. Kroz sveobuhvatnu obnovu možemo smanjiti potrebu za energijom čak za 80 posto. Stoga je imperativ osigurati da se programi obnove ne samo povećaju, već i da se zgrade obnavljaju sveobuhvatno. Statistike u Europi pokazuju da se zgrade obnavljaju jednom u 30 godina. Dakle, do 2050. imat ćemo samo jednu priliku.“

Inicijative u zelenoj gradnji jamče kvalitetniju tranziciju na zeleno gospodarstvo

Piše: Dean Smolar,
izvršni direktor
Hrvatskog savjeta za
zelenu gradnju

Za potpuno razumijevanje ideje iza plana Fit for 55 („Spremni za 55%“), važno je osvrnuti se i na politički kontekst. Europski zeleni plan inicijativa je u području politika kojom se namjerava osigurati zelena tranzicija Europske unije, pri čemu je krajnji cilj postići klimatsku neutralnost do 2050. godine, s tim da su već u 2030. godini emisije CO₂ na području EU smanjene za 55 posto. Europski zeleni plan pokrenula je Europska komisija u prosincu 2019. godine. Europsko vijeće na sjednici održanoj 11. prosinca 2020. donijelo je zaključak kojim podržava prijedlog iz Europskog zelenog plana o povećanom klimatskom cilju i time je otvorilo mogućnost Europskoj komisiji za pokretanje izmjena postojećih i donošenja nekih novih akata (uredbi i direktiva) kojima je cilj postići klimatsku

neutralnost Europske Unije do 2050, a smanjiti emisije CO₂ do 2030. za 55 posto. Kako bi se definirao hodogram aktivnosti kojima će se postići ciljevi, Europska komisija je u svibnju 2021. godine donijela plan Fit for 55.

Taj plan obuhvaća izmjene regulative u području energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije, trgovanja emisijskim jedinicama kontrole uvoza proizvoda na područje Europske unije koji su opterećeni ugljikom ili uzrokuju deforestaciju.

Važno je i u kontekstu zbivanja u Ukrajini spomenuti i REPowerEU plan. REPowerEU prijedlog je Europske komisije kojem je cilj smanjiti ovisnost Europske Unije o fosilnim gorivima koja se uvoze iz zemalja izvan Europske unije, osobito Rusije. Europsko vijeće u

zaključku sa sjednice održane 30. i 31. svibnja 2022. godine podržalo je plan i potiče Europsku komisiju na njegovu implementaciju, u smislu ubrzanja uvođenja obnovljivih izvora energije i daljnjeg poboljšanja energetske učinkovitosti kao elemenata energetske neovisnosti.

Može se reći da takva inicijativa i želja da Europska Unija postane neovisna o Rusiji kasni godinama. Da se krenulo u tom smjeru prije 15 godina, danas bismo gledali drugačiju geopolitičku situaciju. Sada govorimo o alternativni u vidu ukapljenog prirodnog plina (LNG) i vodika. Moramo biti svjesni da energetske ovisnosti o Rusiji mijenjamo s potencijalnom ovisnošću prema SAD-u, Kini ili Japanu koji prednjače na tom polju. Pitanje koje valja postaviti jest koliko je nacionalni interes svake članice usklađen s interesom Europske komisije.

Inicijativa BuildingLife

Kako bi se postiglo smanjenje neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 posto do 2030. godine, nužno je provoditi dekarbonizaciju građevinskog sektora. Upravo s tim ciljem, Croatia GBC (Hrvatski savjet za zelenu gradnju) provodi projekt i ujedno inicijativu BuildingLife koji uključuje prepoznate stručnjake iz industrije kao ambasadore dekarbonizacije. Time doprinose širenju svijesti o nužnosti djelovanja duž cijelog lanca kako bi se postigli ciljevi postavljeni s Fit for 55, a zatim i postigla klimatska neutralnost Europe do 2050. godine. U sklopu BuildingLife projekta, Savjet izrađuje Putokaz za dekarbonizaciju zgrada tijekom njihovog cjeloživotnog ciklusa u Republici Hrvatskoj. Ovim putokazom iznosimo prijedloge i smjernice za dekarbonizaciju na razini Hrvatske, a pohvalno je što i devet drugih europskih GBC-a koji sudjeluju u projektu, rade na razvoju vlastitih putokaza za svoje nacionalne države, čime svi zajedno doprinosimo ovoj važnoj temi. Isto tako, putokaz predstavlja i odgovor na Dugoročnu strategiju obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine, Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan i Strategiju niskougljičnog razvoja Hrvatske do 2030., u kojima se detaljnom analizom uočilo kako se ne spominju ciljevi dekarbonizacije u kontekstu cjeloživotnog ugljika (whole-life carbon), a koji predstavlja važan pomak u cjelovitom shvaćanju i provođenju dekarbonizacije. Do sad je u prvom planu bio operativni ugljik (emisije ugljika prilikom operativnog korištenja zgrade), dok su emisije

ugrađenog ugljika (embodied carbon) koje doprinose ukupnim svjetskim emisijama s više od 11 posto, ostale u drugom planu. Ugrađeni ugljik obuhvaća emisije stakleničkih plinova proizašle za vrijeme proizvodnje materijala i opreme, transporta i izgradnje te kraja životnog vijeka: razgradnje, recikliranja ili prenamjene zgrade. Ako ove ugrađene emisije zanemarimo, prijete nam opasnost od nepostizanja ciljeva postavljenih u Fit for 55. Putokaz će uskoro biti javno dostupan.

Moram se osvrnuti i na pitanje financiranja. Iako se 47,5 milijardi kuna dostupnih kroz Mehanizam za oporavak i otpornost te Europski fond za regionalni razvoj kroz Višegodišnji financijski okvir 2021. – 2027. naizgled čini kao iznimno velika količina sredstava, od velike važnosti je i naš vlastiti doprinos. Jedan dio ovih sredstava bit će usmjeren na obnovu zgrada koje je potrebno sveobuhvatno i cjelovito obnoviti da bi se provela dekarbonizacija. Potrebno je nastaviti ulagati u obnovu državnim sredstvima te putem zelenih kredita za obnovu višestambenih zgrada. Vrijedi istaknuti i kakva nas budućnost čeka ako ne uspijemo dekarbonizirati sektor. Zbog bolesti uzrokovanih zagađenim zrakom procjenjuje se da će godišnje umirati više od 400.000 ljudi, a njih 600.000 će tražiti azil. Ako temperatura poraste za 3 Celzijeva stupnja, to će nas dodatno koštati više od 190 milijardi eura godišnje. Ovo su samo neke od katastrofičnih posljedica koje nas čekaju ako ne uspijemo u našim naumima do 2030., a zatim i do 2050. godine. Croatia GBC sudjeluje u međunarodnim projektima (BuildingLife, Life Level(s), ClimBuild, Retrofit, ReCreate, Probono) putem kojih educiramo stručnjake i okupljamo različite relevantne dionike za isti stol kako bismo zajednički došli do rješenja.

EU taksonomija i Level(s) okvir

Od trenutnih projekata i inicijativa važno je spomenuti EU taksonomiju i Level(s) okvir. Europska Unija je, da bi promijenila društvenu paradigmu i regulirala tranziciju gospodarstva u otporno, zeleno i društveno odgovorno, donijela set uredbi kojima se ulaganja mogu ocijeniti pozitivnima po ESG čimbenicima (eng. Environmental, Social, Governmental).

Jedna od uredbi je i tzv. taksonomija, koja predstavlja popis karakteristika gospodarskih aktivnosti koje se mogu smatrati održivim. Izazov je kreirati

alate i sustav koji će na objektivan način moći donijeti ocjenu ulaganja i održiva ulaganja učiniti gospodarskim mainstreamom.

EU Uredba o taksonomiji postavlja jasan okvir unutar Europske unije i definira kad je gospodarska aktivnost poduzeća održiva ili ekološki prihvatljiva. Tvrtke koje poštuju te propise o održivosti ističu se na pozitivan način uz mogućnost ostvarenja povoljnih financijskih mehanizama poput zelenih zajmova. Time se želi promicati održiva gospodarska aktivnost i ekološki prihvatljiva tehnologija, eliminirati greenwashing i povećati fokus prema održivim ulaganjima. U ovom trenutku nema jasne i zajedničke interpretacije kako je mjeriti i valorizirati. Zbog toga brojne organizacije ulaze u aktivnosti ESG verificiranja bez jasnih i dokazivih mjerila i pokazatelja za klijente. Na taj način taksonomija koja je predviđena kao oruđe protiv greenwashinga može postati njegov izvor, iako se uredbe EU o taksonomiji i o održivom financijskom uvidu (SFDR) provode kako bi se osigurale jednaka konkurencija i pravna sigurnost za sva poduzeća koja posluju unutar Europske unije.

Posebno je važno istaknuti ranije spomenuti Level(s) okvir – alat razvijen na inicijativu Europske komisije koji služi za izvještavanje usklađenosti s EU direktivama, taksonomijom i Zelenim planom. S obzirom na svoj sveobuhvatni pristup i namjenu svim skupinama dionika, Level(s) okvir vrlo brzo mogao postati dio Uredbe EU. Pokazatelji održivosti kao što su analiza životnog ciklusa (LCA), analiza životnog troška (LCC) i kvaliteta unutarnjeg zraka (IAQ) nude mogućnost transparentnog pregleda performansi za projektante, proizvođače ili nositelje projekata. Gotovo svi certifikati zelene gradnje nastoje integrirati Level(s) okvir u svoje indikatore svojstava zgrada te Level(s) ima potencijal postati standard pri optimizaciji i verificiranju održivosti zgrada.

Postizanje ciljeva zadanih s Fit for 55 prvi je i najvažniji korak koji će nam 2030. godine pokazati jesmo li na dobrom putu i imamo li šanse postići klimatsku neutralnost do 2050. godine. Europska Unija je, potaknuta krizama od 2020. godine, klimatske i okolišne ciljeve promovirala u ciljeve održivog gospodarstva i u sigurnosne ciljeve. Sve veća energetska i resursna učinkovitost svih građana, svih država članica pa posljedično i cijele Europske unije zapravo je ključni uvjet stabilnog gospodarstva i održive budućnosti.

GOSPODARENJE EE-OTPADOM

Hrvatska u samom vrhu: recikliramo 81,3 posto EE otpada

Tekst: Marina Bujan Foto: Ante Gudelj

Pojam „otpadna električna i elektronička oprema“ (EE otpad) označava različite oblike električne i elektroničke opreme koja je izgubila vrijednost za svojeg korisnika ili koja više ne ispunjava svoju izvornu svrhu. To uključuje cijeli niz uređaja, od malih i velikih kućanskih električnih aparata i IT opreme pa sve do velike opreme kao što su fotonaponske ploče ili bankomati, osim baterija, koje su u EU pa tako i u Hrvatskoj obuhvaćene zasebnim propisima.

Višestruke koristi recikliranja EE otpada

Ako se ne obradi na propisan način, EE otpad štetan je za okoliš jer često sadržava složene spojeve vrlo toksičnih tvari. Upravo je to razlog zašto EE otpad ne smije završiti u komunalnom otpadu. Međutim, propisnom obradom mogu se ostvariti znatne gospodarske koristi te smanjiti potreba za sirovinama. Primjerice, tona pametnih telefona sadržava otprilike 100 puta više zlata od tone rude zlata. EE otpad može sadržavati i druge važne metale kao što su bakar, nikel, indij ili paladij. Recikliranjem EE otpada doprinosi se ublažavanju klimatskih promjena jer se izbjegava nastanak emisija stakleničkih plinova uzrokovanih proizvodnjom novih materijala, posebno metala. U okviru projekta ProSUM7 financiranog sredstvima EU utvrđeno je da je u EE otpadu prisutno 49 kemijskih elemenata, od kojih bi se mnogi mogli reciklirati u svrhu ponovne upotrebe u drugim proizvodima. Komisija je uvrstila 18 od 49 elemenata na popis gospodarski važnih materijala za koje postoji visoki rizik od nestašice.

EU je prvu Direktivu o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi donijela 2003. godine, a 2012. zamijenjena je novom Direktivom. Predmetnom Direktivom uvedeno je načelo „proširene odgovornosti proizvođača“ prema kojem proizvođači električne i elektroničke opreme u skladu s načelom „onečišćivač plaća“ moraju financirati gospodarenje

EE otpadom. Direktivom o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi ujedno se potiče suradnja između proizvođača i subjekata koji se bave recikliranjem u svrhu poboljšanja dizajna proizvoda, kako bi se olakšala ponovna uporaba te rastavljanje i uporaba komponenata i materijala od kojih se EE otpad sastoji. Osim toga, tom je Direktivom utvrđen niz ciljnih vrijednosti za prikupljanje i uporabu EE otpada. Pravom EU i međunarodnim pravom zabranjuje se izvoz opasnog EE otpada u zemlje koje nisu članice Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj.

Europska unija uspostavila je okvir za rješavanje pitanja EE otpada koji je na višoj razini nego u drugim dijelovima svijeta. Države članice u prosjeku prikupljaju i oporabljaju više EE otpada nego većina zemalja izvan Unije. Prikupljanje i uporaba EE otpada u EU s vremenom su se poboljšali te se reciklira 80 posto prikupljenog EE otpada. Prethodne ciljne vrijednosti za prikupljanje i uporabu dosegnute su na razini EU kao cjeline, iako neke države članice nisu dostigle ciljnu vrijednost za prikupljanje za 2016. godinu. EU je potom utvrdila zahtjevnije ciljne vrijednosti za prikupljanje i uporabu te je s vremenom poboljšala zakonodavstvo o elektroničkom otpadu, ali i dalje postoje izazovi u pogledu njegova gospodarenja. EU se suočava s izazovom daljnjeg povećanja stope prikupljanja, recikliranja i ponovne uporabe EE otpada.

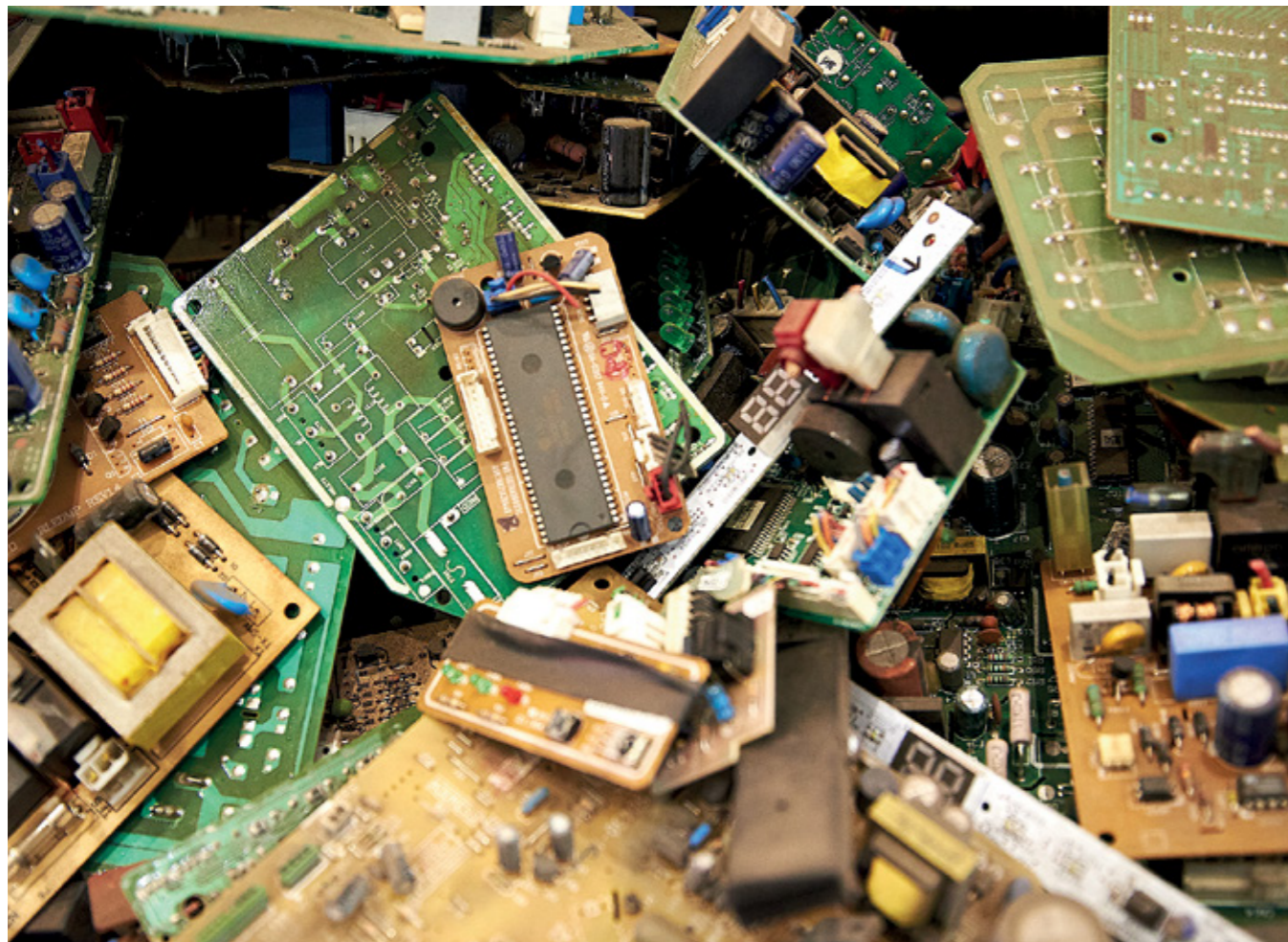

Hrvatska prednjači pred ostalim članicama EU

Elektronika je najbrže rastući izvor otpada u EU. Po podacima Eurobarometra o reciklaži EE otpada za 2020. godinu Hrvatska prednjači pred ostalim zemljama članicama s 81,3 posto elektroničkog otpada koji je reciklirala. Za usporedbu, Švedska je reciklirala 47 posto EE otpada, Njemačka 38,7 posto, Francuska 36,6 posto, Italija 32,1 posto. Najlošija je bila Malta sa svega 20,8 posto.

Rješavanje problema EE otpada važno je za ostvarivanje ciljeva Zelenog plana i akcijskog plana o kružnom gospodarstvu koji je Europska komisija donijela u veljači 2020. godine.

Građani bez naknade i obveze kupnje mogu u trgovinama većim od 400 četvornih metara koje prodaju električne i elektroničke uređaje vratiti svoje manje (dimenzija do 25 centimetara) uređaje koje više ne koriste.

Recikliranjem EE otpada doprinosi se ublažavanju klimatskih promjena jer se izbjegava nastanak emisija stakleničkih plinova uzrokovanih proizvodnjom novih materijala, posebno metala.

**Zajedno
čuvamo
okoliš**

Besplatno zbrinjavanje za posjednika EE otpada

Načelnik Sektora za gospodarenje posebnim kategorijama otpada u Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti Zvonimir Majić ističe kako je u Republici Hrvatskoj sustav gospodarenja EE otpadom uspostavljen 2007. godine. Sustavom upravlja Fond sukladno odredbama Zakona o gospodarenju otpadom i Pravilnika o gospodarenju električnom i elektroničkom opremom. Proizvođači EE opreme (pravne ili fizičke osobe – obrtnici koji u dobavljačkom lancu EE opremu čine dostupnom na tržištu u Hrvatskoj) plaćaju naknadu gospodarenja EE otpadom. Naknada iznosi 2,25 kuna po kilogramu, a plaća se radi pokrivanja troškova odvojenog sakupljanja i obrade EE otpada.

Sakupljanje EE otpada sastoji se od prikupljanja, razvrstavanja i privremenog skladištenja u svrhu prijevoza na obradu. Naknada za sakupljanje iznosi 2,60 kuna po kilogramu s uključenim PDV-om. Sakupljač EE otpada pravna je ili fizička osoba odnosno obrtnik koja ima dozvolu za obavljanje te djelatnosti.

Za posjednika EE otpada zbrinjavanje je potpuno besplatno. Ovlaštene tvrtke sakupljači ili njihovi ovlaštene podsakupljači imaju obvezu preuzeti EE otpad od posjednika u cijelosti i zbrinuti ga na siguran način. Obvezni su otpad preuzeti bez naplate, unutar 20 dana od poziva posjednika i predati ga obrađivaču.

Posjednik može EE otpad predati bez plaćanja naknada pozivom na besplatni telefonski broj, na e-mail, slanjem SMS poruke ili prijavom preko internetskog portala, ovisno o županiji, kategoriji i vrsti EE otpada (kućanstvo, registrirane osobe).

Također, posjedniku EE otpada iz kućanstva omogućen je povrat tog otpada prodavatelju po načelu „jedan za jedan“. Za posjednika iz kućanstva omogućen je i povrat žarulja prodavatelju koji u prodajnom programu ima žarulje, kategorija 3 (halogene, fluorescentne i ostale vrste štednih žarulja), bez naknade i obveze kupnje. Za posjednike iz kućanstva, bez naknade i obveze kupnje, omogućen je i povrat prodavatelju EE otpada vanjskih dimenzija do 25 centimetara, čija trgovina ima veću prodajnu površinu od 400 četvornih metara.

Posjednik EE otpada može taj otpad i samostalno odložiti u sakupljačke centre kao i putem organiziranih sakupljačkih akcija od strane ovlaštenih sakupljača, sukladno zakonskim odredbama. EE otpad sakupljaju ovlaštene sakupljačke odvojeno od komunalnog otpada, ostalih vrsta otpada i krupnog otpada.

Sustav EE otpada sastoji se od određenih kategorija električne i elektroničke opreme koje su od 15. kolovoza 2018. s tadašnjih deset podijeljene na šest kategorija: opremu za izmjenu topline; zaslone, monitore i opremu koja sadrži površine veće od 100 četvornih centimetara; žarulje; veliku opremu (bilo koja vanjska dimenzija veća od 50 centimetara); malu opremu (nijedna vanjska dimenzija nije veća od 50 centimetara) te malu opremu informatičke tehnike (IT) i opremu za telekomunikacije.

Ovlaštene su sakupljačke tvrtke u sustavu gospodarenja EE otpadom kojim upravlja Fond tvrtke Flora VTC d.o.o., CE-ZA-R d.o.o. i METIS d.d.

Nastavlja se trend ispunjenja zadanih ciljeva

Obrada EE otpada predstavlja postupke uporabe ili zbrinjavanja EE otpada i postupke pripreme prije uporabe ili zbrinjavanja EE otpada. Obradač je obavezan bez naplate i uz ovjeru pratećeg lista sakupljača preuzeti od sakupljača sav EE otpad te ga obraditi u skladu s odredbama Pravilnika o gospodarenju otpadom električnom i elektroničkom opremom. Obradač je pravna ili fizička osoba odnosno obrtnik koji ima dozvolu za obavljanje djelatnosti obrade EE otpada. Ovlaštene su obrađivačke tvrtke u sustavu gospodarenja EE otpadom kojim upravlja Fond tvrtka CE-ZA-R d.o.o., ovlaštene obrađivačke prve i četvrte kategorije EE otpada te tvrtka SPECTRA MEDIA d.o.o., ovlaštene obrađivačke druge do šeste kategorije EE otpada. Naknada za obradu plaća se 1,40 kuna po kilogramu za prvu i četvrtu kategoriju EE otpada, a za ostale kategorije 1,60 kuna po kilogramu.

Tvrtka SPECTRA MEDIA ima tri pogona za obradu otpada. Dva su u Virovitici (za sortiranje i primarnu uporabu te za sekundarnu uporabu), a jedan je u Donjoj Bistri (za sekundarnu uporabu). Ističu kako ulažu velika sredstva, znanje i resurse od 2007. kada se počelo s recikliranjem, pri čemu vode proaktivnu politiku razvoja svoje tehnologije. „Usvajanjem novih znanja, u suradnji s tržištem EU i svjetskim tržištima, imamo cilj zadovoljiti visoke standarde industrije. Želimo biti prepoznati kao odgovoran i pouzdan partner u djelatnosti od posebnog društvenog interesa gradeći poslovanje na temeljima održive proizvodnje i potrošnje“, poručuju iz te tvrtke.

Tvrtka CE-ZA-R na tržištu pruža usluge industrijske demontaže, uklanjanja i sakupljanja tvorničkog i proizvodnog otpada, odvoza zastarjelih pogona i strojeva i dodatno za taj otpadni materijal osigurava cjelovitu uslugu recikliranja. U reciklažnom centru CE-ZA-R-a u Zagrebu u funkciji su i dva jedinstvena postrojenja u Hrvatskoj – postrojenje za obradu velikih rashladnih uređaja koje omogućava obradu velikih rashladnih uređaja i izvlačenja CFC spojeva (freona) u potpuno kontroliranim uvjetima, zadovoljavajući pritom najviše standarde zaštite okoliša te postrojenje za usitnjavanje otpada tzv. šreder. CE-ZA-R godišnje sakuplja i obrađuje oko 400.000 tona različitih vrsta metalnog otpada te oko 70.000 tona nemetala.

„Hrvatska je uspostavom sustava gospodarenja EE otpadom krenula u dobrom smjeru i ispunjava sve propisane ciljeve. Potrebno je kontinuirano razvijati mrežu postrojenja za recikliranje otpadne EE opreme te će Fond objaviti javni poziv za sufinanciranje pogona za uporabu posebnih kategorija otpada“, kaže Zvonimir Majić.

Majić kaže da je do 2015. Direktiva o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi propisivala cilj sakupljanja otpadne EE opreme od četiri kilograma po stanovniku godišnje za EE otpad sakupljen iz kućanstava, a od 2016. cilj je odvojenog sakupljanja postizanje stope od 45 posto i to na temelju ukupne mase EE otpada sakupljenog iz kućanstava i registriranih osoba u Hrvatskoj. Od 2019. godišnja stopa odvojenog sakupljanja EE otpada mora biti najmanje 65 posto prosječne mase električne i elektroničke opreme stavljene na tržište u tri prethodne godine ili 85 posto EE otpada proizvedenog na teritoriju Hrvatske.

Kako bi se nastavio kontinuirati sustav gospodarenja, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ove će godine raspisati javni poziv za ovlaštenja za obrađivače. Nakon toga će Fond sklopiti ugovore u kojima će obrađivači dokazati da osiguravaju sakupljačku mrežu za Republiku Hrvatsku, sukladno Zakonu o gospodarenju otpadom.

Majić ističe kako je uspostavom sustava gospodarenja EE otpadom Hrvatska krenula u dobrom smjeru. Ciljevi sakupljanja propisani Direktivom dostignuti su te ukazuju na zadovoljavajuće organiziran sustav. Međutim, kaže kako je potrebno intenzivno raditi na razvoju mreže postrojenja za recikliranje otpadne EE opreme, na edukaciji i uvođenju standarda kvalitete za obradu.

U 2020. godini prema podacima Fonda na tržište je stavljeno 66.505 tona EE otpada od čega je sakupljeno 40.772 tone, a obrađeno 38.145 tona

VELIKA GORICA RAZVIJA UČINKOVIT SUSTAV GOSPODARENJA OTPADOM

Za ljepši i čišći kućni prag

Količina otpada koja se proizvede usko je povezana s načinom potrošnje, ali i obrascima ponašanja i navikama ljudi. Često se dogodi da bacimo još jestivi dio obroka, neispražnjenu ambalažu šampona i slično, misleći da je svaki otpad smeće. No, otpad treba gledati kroz prizmu prilike. Ako se njime pametno upravlja, osim što se smanjuje njegov negativan utjecaj na okoliš, uvelike može pomoći i razvoju gospodarstva.

Odvajanje otpada po bojama

Velika Gorica među prvima je gradovima koji su prepoznali važnost novog sustava odvoza otpada, a VG Čistoća d.o.o. u ožujku je krenula s njegovom primjenom. Novi sustav osmišljen je tako da korisnici otpad mogu razvrstati na jednostavan način. Na kućnom pragu otpad se sakuplja odvojeno po bojama. Otpadni papiri i karton razvrstava se u plavu, plastična i metalna ambalaža u žutu, biootpad u smeđu te miješani komunalni otpad u zelenu posudu s ugrađenim RFID čipom. Korisnicima kategorije kućanstvo u obiteljskim kućama omogućeno je kućno kompostiranje otpada u vlastitom komposteru ili komposteru dobivenom od pružatelja javne usluge. Korisnicima kategorije kućanstvo koji pak žive u stambenim zgradama omogućen je popust na cijenu minimalne javne usluge ako čitava zgrada zajednički koristi odvoz glomaznog otpada po pozivu.

„VG Čistoća u planu ima i izgradnju kompostane za obradu biootpada, kao i pogona za obradu građevnog otpada i glomaznog komunalnog otpada. Fond nam sufinancira i nabavu kombinirane drobilice za građevni i glomazni otpad, kojom će se smanjiti volumen otpada koji završava na odlagalištu. Svim tim aktivnostima želimo našim građanima i budućim generacijama ostaviti čistu i zdravu Veliku Goricu“, izjavio je Ivan Rak, predsjednik Uprave VG Čistoće.

Najveći logistički izazov prilikom uvođenja novog sustava predstavljala je podjela spremnika za odvojeno sakupljanje otpada na kućnom pragu korisnicima i uparivanje spremnika s jedinstvenim korisničkim brojevima. Na području naselja Velika Gorica posude za odvojeno sakupljanje papira i ambalaže korisnicima dostavljene su još 2015. i 2016. godine, a za ostale korisnike u predgrađu nabava posuda financirana je putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. godine.

Uočene pozitivne promjene kod sakupljanja komunalnog otpada

U prvih mjesec dana sustavom spremnika za odvojeno sakupljanje komunalnog otpada prikupljeno je 912 tona miješanog komunalnog otpada (MKO). U tu količinu nisu uračunate količine MKO-a iz reciklažnih dvorišta i divljih odlagališta otpada, ali uočava se smanjenje količine MKO-a od oko 30 posto u odnosu na količine sakupljene tijekom 2021. Odvojeno sakupljene količine papira, plastike i biootpada prema najnovijim podacima rastu tijekom travnja, a takav se trend očekuje i u budućnosti.

Udio odvojenog sakupljanja otpada izravno od domaćinstava prema dobivenim podacima prelazi 20 posto, pri čemu se uočava trend rasta količine odvojeno sakupljenog otpada i pada količine miješanog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagalištu, u odnosu na prošle godine. Iz dobivenih podataka proizlazi količina od 154 kilograma godišnje MKO po stanovniku, što je za grad veličine Velike Gorice gotovo dovoljno za ispunjavanje kriterija zero waste, čemu će se težiti i u budućnosti.

NABAVLJENO JE UKUPNO 22.720 POSUDA ZA ODVOJENO SAKUPLJANJE KOMUNALNOG OTPADA, OD TOGA:

9.540

posuda za otpadni papir/
karton

140

zvonastih spremnika za
otpadno ambalažno staklo

9.560

spremnika za otpadnu
plastičnu/metalnu ambalažu

3.480

spremnika za odvojeno
sakupljanje biootpada

PEOVICA d.o.o.

Inovativno komunalno poduzeće koje kontinuirano radi na edukaciji građana

„Iskoristili smo brojne pozive za bespovratno sufinanciranje, prvenstveno Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost s kojim imamo sjajnu suradnju, ali i direktno iz fondova Europske unije, od županije i drugih izvora. Ukupna vrijednost svih investicija od 2014. godine doseže skoro 20 milijuna kuna“, rekao je Leonardo Ljubičić, direktor Peovica d.o.o.

Komunalno poduzeće 21. stoljeća smjestilo se u Omišu. Osim što su dio svojih usluga digitalizirali, a edukacijom utječu na nove generacije koje će misliti „zelenije“ od svojih roditelja, Komunalno poduzeće Peovica d.o.o. nastavlja smišljati sadržaje za održiviju budućnost na svom području.

Osim standardnih usluga poput prikupljanja i odvoza komunalnog otpada, čišćenja javnih i održavanja zelenih površina, upravljanja lukom, ribarnicom i tržnicom, Komunalno poduzeće Peovica d.o.o. bavi se na području Omiša, Dugog Rata, Zadvarja i Šestanovca i potpuno

inovativnim aktivnostima koje su usmjerene na poboljšanje kvalitete života stanovnika kroz uređen i čist okoliš.

Transformaciju i proces modernizacije Komunalno poduzeće Peovica započelo je 2014. godine. Na području koje pokriva, veličine oko 360 km², nalaze se dramatično

različiti tereni – od potpuno ruralnih, rijetko naseljenih i udaljenih u Zagori, preko gusto naseljenog i prometno zahtjevnog priobalja, do strogo gradskih sredina s višestambenim zgradama te starom gradskom jezgrom u Omišu. Raznolik teren predstavljao je velik izazov pa je i sustav poslovanja razvijan postupno, u skladu s financijskim mogućnostima. Digitalizirati dio usluga i tako ubrzati procese bio je jedan od imperativa transformacije Peovice pa su tako razvili mobilnu aplikaciju koja informira korisnike o lokacijama i udaljenosti svih javnih spremnika s funkcijom GPS navođenja te vrstama otpada koje se mogu odložiti. U tijeku je i izrada nove, user friendly aplikacije za korisnike s novim funkcionalnostima poput prijave komunalnih problema preko kamere na mobilnim uređajima, kalendara odvoza, statusa komunalnih računa i pregleda otvorenih stavki, mogućnosti sinkronizacije s pametnim kantama i ostalim.

Stopostotna evidencija svih vrsta otpada u sustavu

Sustav spremnika ovisi o podneblju i potpuno različitim terenima na kojima Peovica pruža usluge. Zagora i priobalje pokriveni su vrtnim komposterom s tri pojedinačna i čipirana spremnika po korisniku, koje mogu prepoznati po vrsti i boji spremnika. U priobalju su u funkciji mala i okretnija vozila, dok se u Zagori koriste veća vozila ili se obavlja mobilni pretovar. U urbanim se sredinama koriste polupodzemni spremnici s ugrađenim otpadomjerom za miješani komunalni otpad te zeleni otoci. Komunalno poduzeće također je osiguralo i specijalno vozilo za pražnjenje polupodzemnih spremnika, kao i magnetne kartice za identifikaciju pri korištenju reciklažnog dvorišta. Osim fiksnog, u funkciji je i mobilno reciklažno dvorište opremljeno senzorima s dojavom zapunjenosti pojedinih spremnika. Time je osigurana stopostotna evidencija svih vrsta otpada uključujući i reciklabilni, kao i evidencija korištenja reciklažnog dvorišta.

Edukacija kao ključ zelene promjene

Korisnici komunalnog sustava sve aktualnosti mogu pronaći na internetskoj stranici komunalnog poduzeća Peovica, ali i na vrlo aktivnim i dobro posjećenim profilima na Facebooku, Instagramu

i Twitteru te kanalu na YouTubeu. Te kanale poduzeće koristi za informiranje, ali i edukaciju korisnika, kao i promociju brojnih radionica i edukacija prvenstveno za najmlađe uzraste. Primjer drugima pokazuju i kroz posjete učenika reciklažnim dvorištima, sudjelovanjem u ekološkim akcijama čišćenja te putem mobilne eko patrole koja prvenstveno educira, ali i nadzire disciplinu korisnika. Budući planovi poduzeća uključuju uklanjanje zelenih otoka i prelazak na prikupljanje reciklabilnog otpada od kvarta do kvarta uz push notifikacije preko mobilne aplikacije, nadzor dronom, početak gradnje reciklažnog dvorišta za građevni otpad u Omišu te izgradnju još jednog reciklažnog dvorišta u Šestanovcu.

Svim je navedenim aktivnostima Peovica d.o.o. dokazala kako prati aktualne svjetske trendove u segmentu održivosti i zaštite okoliša, a njihov stručni tim i dalje razvija inovativne ideje. Jedna je od njih proizvodnja i postavljanje RePeo klupa, prvih klupa u Hrvatskoj izrađenih od stopostotne reciklirane plastike i metala koje su upravo korisnici komunalnog sustava marljivo prikupili. RePeo klupa ujedno je i dobitnica 3. mjesta u kategoriji Dekarboniziraj zajednicu Nacionalne nagrade za okoliš 2022. – Green Prix u organizaciji Greencajt festivala.

Šest milijuna kuna za projekte organizacija civilnog društva

Civilno društvo može napraviti puno u području zaštite okoliša, stoga Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost kroz sufinanciranje daje podršku onim udrugama koje svojim aktivnostima zajednicu čine održivijom, zelenijom i odgovornijom prema budućnosti.

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost objavio je Javni natječaj za sufinanciranje projekata zaštite okoliša i energetske učinkovitosti vrijedan 6 milijuna kuna namijenjen organizacijama civilnog društva odnosno udrugama.

Kako bi za svoje projekte dobile i do 80 tisuća kuna, udruge moraju biti upisane u Registar udruga i djelovati najmanje godinu dana u Republici Hrvatskoj u području ekologije, zaštite okoliša i prirode, zaštite mora i morskog okoliša, klimatskih promjena, održivog razvoja i speleologije.

„Zaštita okoliša i energetska učinkovitost područja su koja u današnje vrijeme imaju izuzetnu važnost te ih je potrebno konstantno približavati građanima. Udruge imaju značajnu ulogu u oblikovanju stavova i ponašanja ljudi, ali i u brizi za specifične teme koje nemaju uvijek dovoljnu pozornost javnosti. Upravo zato Fond podržava mnogobrojne projekte udruga na tim područjima. Kako prošle, tako smo i ove godine osigurali značajna sredstva od čak 6 milijuna kuna, pri čemu je za pojedini projekt moguće dobiti čak do 80.000 kuna“, rekla je Alenka Košiča Čičin-Šain, v.d. direktora Fonda.

Prijave na Javni natječaj zaprimaju se do 30. kolovoza 2022. godine. Udruga projekt na natječaj može prijaviti samostalno, ali može biti i u partnerstvu s drugom organizacijom, pri čemu ponudu na natječaj podnosi udruga koja je nositelj projekta. Kao nositelj projekta, udruga može prijaviti i ostvariti sufinanciranje za najviše dva projekta.

Udruge s velikim potencijalom za stvaranje boljeg društva

Fond ovakav poziv provodi već niz godina, a cilj je programa dodatno pomoći razvoju neprofitnog sektora. Naime, dok institucije države imaju obvezu brinuti za društvo u cjelini, neprofitne organizacije fokusirane su na određene teme koje se tiču stvaranja uključivijeg, efikasnijeg i boljeg društva. Uključivanje građana u oblikovanje njihove okoline, edukacija sugrađana, procesi donošenja odluka i ostali oblici javnog djelovanja izuzetno su važni kako bi se osvijestio potencijal uloge svakog pojedinca u društvu. Svojim specifičnim znanjima i interesima organizacije civilnog društva pokazuju snagu zajedništva u rješavanju izazova modernog doba. Konkretno, kroz projekte koje sufinancira Fond nastoji se povećati svijest građana o klimatskim promjenama i okolišnim problemima, o važnosti bioraznolikosti i očuvanju biljnih i životinjskih vrsta, ali i potaknuti na njihovo rješavanje na lokalnoj i nacionalnoj razini. Među najpoznatijim su projektima brojne ronilačke akcije čišćenja morskog dna, koje pokazuju kako je potrebno i dalje uporno i predano raditi na edukaciji građana o smanjenju stvaranja otpada te pravilnom postupanju s njim. Preduvjet je za to, dakako, stvoriti i pretpostavke u vidu infrastrukture, kako bi se ispunili svi ciljevi te kako bi naš negativan utjecaj na okoliš bio što manji.

Kroz ovaj program dosad su sufinancirane brojne akcije čišćenja, projekti edukacije, ponovne uporabe, aplikacije, događanja i ostali oblici suradnje na rješavanju raznih izazova s kojima se suočavamo u području zaštite okoliša.

Projekti za koje je moguće dobiti bespovratna sredstva oni su u području sprječavanja nastanka otpada i ponovne uporabe, organizacije ekoloških akcija čišćenja podmorja te speleoloških objekata, a odnose se i na aktivnosti za podizanje svijesti o prilagodbi klimatskim promjenama, pružanje pomoći informiranja javnosti o ulozi u zaštiti okoliša, promicanje načela ekološkog upravljanja i važnosti eko-oznaka te provođenja aktivnosti podizanja svijesti o e-mobilnosti, informiranja o mjerama energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te o mjerama suzbijanja energetskog siromaštva.

UDRUGA TATAVAKA

Edukacija za klimatsku akciju ili kako voditi dobar razgovor o klimatskoj krizi

Koliko često petkom navečer u društvu prijatelja povedete razgovor o vremenu u kojem živimo? Vjerojatno razmjerno često. Koliko se često u razgovoru, uz komentar dnevne politike nađe i tema klimatske krize, izazova koji određuje život i nasljeđe naše generacije? Izgledi za to vrlo su mali, osim ako niste znanstvenik ili aktivist u nekoj od zelenih udruga.

„Tatavaka je sa Savezom izviđača Hrvatske i agencijom HEARTH kroz kampanju Šumoborci educirala preko 400 učenika iz Zagreba i Ivanić Grada koji su potom u šumama u Demerju i Žutici zasadili drveće“, istaknula je Ivana Kordić, predsjednica udruge Tatavaka.

Barijere prisutne kod razgovora o klimatskim promjenama

Svaka nova godina donosi nam sve glasija upozorenja o promijenjenoj klimi, ali teško nam je pojmiti razmjere promjene koja se događa. Ponekad je prepoznamo u slikama katastrofa, poput požarom poharane Dalmacije iz 2017. godine. Ponekad je zateknemo u bljeskovima uspomena, kada smo kao djeca kopali tunele u snijegu i to ne na Alpama, već usred Čakovca, Vukovara ili Zagreba.

Nekoliko je razloga zašto je teško voditi razgovor o klimi koja se drastično mijenja. Tema je kompleksna i o njoj je napisano tisuće stranica izvješća Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC). Zatim, postoji psihološka barijera uzrokovana strahom kada se pitamo što će nam se dogoditi u starosti ili što to znači za našu djecu. Ili je pak barijera uzrokovana uvjerenjem kako promjena znači veliku žrtvu životnog standarda. Naposljetku, postoje snažni otpori dijela industrijskog sektora kojem odgovara situacija kakva je dosad bila.

Tatavaka gejmifikacijom educira o klimatskoj krizi

Zato su Ivana Kordić i Ana Robb, nacionalne koordinatorice za metodu „Klimatski kolaž“, odlučile kroz udruhu Tatavaka i svoj rad u Hrvatskoj pokrenuti sveobuhvatan program edukacije o klimatskoj krizi, usmjeren na utvrđivanje problema, ali i aktivno djelovanje na tranziciji prema održivom življenju.

„Klimatski kolaž“ metoda je učenja o znanstvenim temeljima klimatskih promjena, ali i mijenjanja uvjerenja da smo premali za osmišljavanje vlastitih odgovora na njih. Kolaž je 2018. godine metodološki postavio francuski stručnjak Cedric Ringenbach kao kolaborativnu igru baziranu na znanstvenim činjenicama IPCC-a. U svega tri i pol godine prevedena je na 35 jezika te ju je odigralo preko 420.000 ljudi iz 50 zemalja. Primjenjuje se u najrazličitijim okruženjima – od škola, preko fakulteta do korporacija.

„Fresku ekološke renesanse“ osmislio je stručnjak Julien Dossier kao alat za zamišljanje i planiranje ekološke tranzicije. Modelirana prema pravoj freski „Alegorija dobre vladavine“ iz 14-stoljetne Siene, aktivira našu sposobnost zamišljanja održivog i pravednog svijeta.

Suradnja s političkim institucijama, obrazovnim sustavom i medijima

Kroz suradnju sa Znanstvenicima za klimu, Gimnazijom Matije Antuna Reljkovića u Vinkovcima, Tehničkom školom Nikole Tesle u Vukovaru, Klasičnom gimnazijom u Zagrebu te partnerima iz udruga ZMAG, PRONI i tima Satelit, udruha je program proširila na srednje škole koje su ga prigrllile kroz provedbu međupredmetne teme „Održivi razvoj“. Uz potporu Veleposlanstava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske te Francuske Republike kao i programa Civic Europe, obrazovanje o održivosti i klimi obuhvatilo je područje od Šibenika preko Zagreba, Ivanić Grada i Zlatara do Vinkovaca i Vukovara.

Unatrag godinu dana kroz „Klimatski kolaž“ Tatavaka je započela razgovor s političkim institucijama – od Hrvatskog sabora do Vlade Republike Hrvatske, ali i novinarima kroz prvi tečaj klimatske pismenosti za medijske djelatnike. Upravo su institucije i mediji ključni ako želimo da važne teme i aktivnosti vezane uz njih postanu dio naše svakodnevnice i da u konačnici svi aktivno doprinesemo stvaranju svijeta u kojem je život ugodan.

Samo kroz „Klimatski kolaž“ dosad je u Hrvatskoj o klimatskoj krizi i akciji educirano gotovo 2.000 ljudi. U udruzi Tatavaka vjeruju da je to tek početak sustavnog širenja edukacije o potrebi za hitnom klimatskom akcijom.

Greencajt festival: više od 5.000 posjetitelja učilo o utjecaju klimatskih promjena

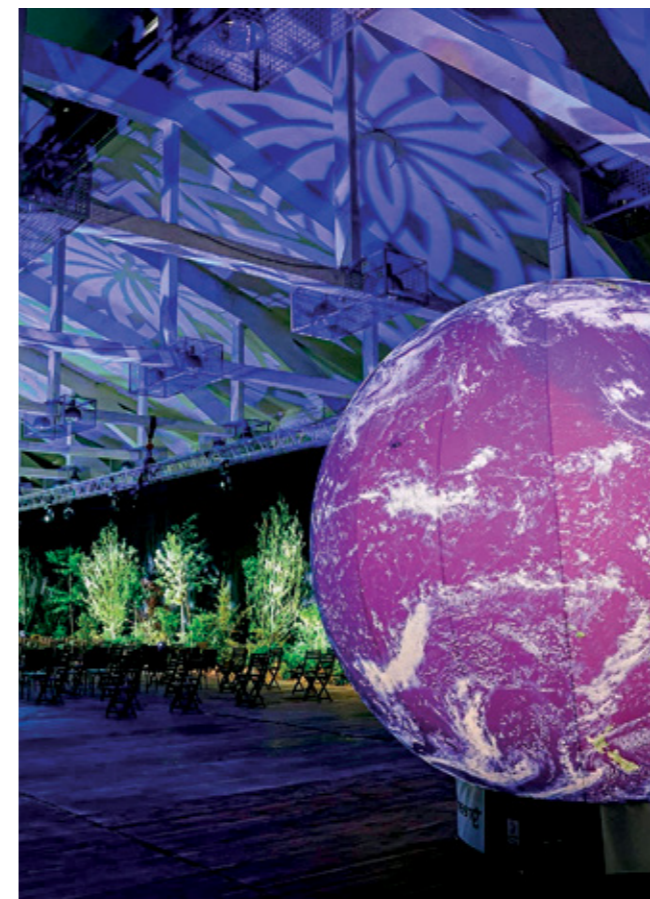
Brojni domaći i međunarodni poznavatelji klime i održivog poslovanja kroz više od 20 panel diskusija uspješno su, pred više od 5.000 ljudi, prezentirali potencijalna rješenja za savladavanje ekološke, klimatske i gospodarske krize.

Vinko Filipić

Greencajt je trenutno najveći projekt održivosti u regiji, koji je od 3. do 5. lipnja na prostorima stare Tvornice električnih žarulja (TEŽ) i Rougemarin parka u Zagrebu bio žarište dojmljivih zelenih vizija.

„Važnost održavanja ovog festivala prije svega leži u osvješćivanju važnosti i potrebe većeg angažmana prema održivijoj budućnosti. Iako smo mala zemlja, možemo se pohvaliti kako imamo građane s velikim idejama koji mogu biti pokretači promjena. Veliki interes i odaziv hrvatske javnosti, kompanija i predstavnika ključnih institucija dokaz je da nas povezuje zajednički cilj, a to je zelenije i zdravije sutra“, istaknuo je Vinko Filipić, direktor Greencajt festivala.

Kakvi su izgledi da Zagreb do iduće godine dostigne Osijek po pitanju zbrinjavanja i razvrstavanja otpada, što podrazumijevaju buduća smart city rješenja te kako se beauty korporativna kultura nosi s klimatskim promjenama samo su neka od poticajnih pitanja o kojima se na festivalu raspravljalo. Riti Tiimus, menadžerica održivosti L'Oreala za cijelu Europu u svom izlaganju objasnila je što vidi kao glavni problem zelene tranzicije te kako njezina kompanija ostvaruje pozitivan utjecaj na okoliš. „Moramo prestrojiti dobavne lance, transformirati poslovne modele te promijeniti način na koji korisnici koriste naše proizvode. Ono što vidim kao zajednički izazov jest pitanje kako pokrenuti cijeli poslovni eko-sustav prema zajedničkim ciljevima i pronalasku rješenja primjenjivih u svim zemljama i regijama“, istaknula je Riti Tiimus.

Imamo li novog Nikolu Teslu?

Izumi kao što su pametne klupe, zelene farme i solarno-električni katamaran predstavljaju čvrst dokaz da Europa ima znanje i potrebne resurse za postizanje zelenih ciljeva, zaključili su najistaknutiji mladi inovatori. Na pitanje „imamo li novog Nikolu Teslu?“ odgovorili su da ipak nemamo, ali da postoji nešto jače – timovi ljudi s različitim znanjima koji pokazuju da zajedničkim radom i pozitivnim promjenama nemoguće postaje moguće.

Festival je ugostio ključne lidere zelenih politika pa je tako nekadašnji glavni direktor IKEA Europe i IKEA Sjeverne Amerike te bivši predsjednik Uprave kompanije Volvo Göran Carstedt naglasio da „budućnost moramo zajedno kreirati, a ne je predviđati“ te da održiva sutrašnjica mora biti „percipirana kao vrlo željena i tražena, pri čemu je glavni prioritet uključiti ljude u kreiranje kružnog gospodarstva“.

Aleksandar Halavanja

Ususret zelenoj mobilnosti

Zelena mobilnost i električni automobili sve su češća tema u javnom diskursu. Europska unija donijela je uredbe i odluke kojima je cilj smanjiti emisiju štetnih plinova iz prometa te poticati održivija, električna rješenja. Upravo o zelenoj mobilnosti i o tome koliko je ona zapravo zelena pričalo se na panelu „Koliko je zelena, zelena mobilnost?“ koji je ugostio neke od najrelevantnijih stručnjaka iz područja energetike i zelene mobilnosti, a među njima i Aleksandra Halavanja iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost koji je rekao kako će poticaji za energetske učinkovita vozila građanima i tvrtkama biti dostupna koncem lipnja.

Na panelu o bioraznolikosti ribarstva i turizma publiku je posebno ostavila bez teksta tvrdnja govornika da svaki čovjek tjedno konzumira 5 grama plastike, odnosno jednu kreditnu karticu. Dr. sc. Julije Domac, ravnatelj REGEA-e i posebni savjetnik predsjednika Republike Hrvatske poručio je kako u Hrvatskoj ima dovoljno pametnih i stručnih ljudi koji bi trebali napraviti novu energetske strategiju te da će „u protivnom biti jako teško djeci i unucima objasniti zašto nismo spasili klimu“.

Čovjek tjedno konzumira 5 grama plastike, odnosno jednu kreditnu karticu, tvrde europski stručnjaci

Autentičnost Greencajt festivala odrazila se u predavanju avanturistice Bonite Norris, najmlađe Britanke koja se popela na Mt. Everest te osvojila Sjeverni pol. „Nađam se da će buduće generacije uspjeti u onome u čemu mi nismo, a to je napraviti radikalnu promjenu i očuvati prirodu koja nas čini onakvima kakvi jesmo“, snažno je publici poručila mlada obožavateljica prirode.

U sklopu Greencajt festivala dodijeljene nagrade za okoliš Green Prix

Green Prix omogućio je nagrađivanje na nacionalnoj razini najboljim projektima i pojedincima koji su uspješno pridonijeli očuvanju okoliša i postizanju klimatskih ciljeva.

„Aktivnosti posvećene postizanju klimatskih ciljeva na nacionalnoj i regionalnoj razini važnije su nego ikad prije jer u ovom trenutku možemo vidjeti, ali i osjetiti promjene koje ugrožavaju našu dobrobit, bilo da je riječ o vremenskim nepogodama, potrošnji struje i plina, zagađenosti grada u kojem živimo ili nestabilnosti cjelokupnog eko-sustava“, rekla je Alenka Košiša Čičin-Šain, v.d. direktora Fonda.

U okviru Greencajt festivala, koji se održava u partnerstvu s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja te Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom dodijeljen je Green Prix u šest kategorija. Pet je kategorija ocjenjivalo stručno Povjerenstvo, a u odabiru dobitnika nagrade Greenlider 2022. sudjelovala je publika.

„Stvaranje uvjeta za održivi razvoj ključno je i za gospodarski rast i napredak, a kolektivnim angažiranjem u lokalnim zajednicama možemo napraviti stvarne i opipljive promjene – svi nagrađeni upravo to i dokazuju. Podrškom i sudjelovanjem u ovom projektu želimo raditi na stvaranju poticajnog okruženja za unaprjeđenje održive budućnosti te nagraditi one koji doprinose postizanju održivih ciljeva, značajnih za naš grad, državu i svijet“, naglasio je Davor Filipović, ministar gospodarstva i održivog razvoja.

„Wild life“ fotograf Greenlider je za 2022. godinu

Po odluci opće javnosti, nagradu za Greenlidera 2022. godine osvojio je Mario Romulić, hrvatski „wild life“ fotograf koji je tijekom pandemije započeo s radom na svom biodinamičkom imanju OPG Čudesna šuma. Na svom gospodarstvu organizira radionice te izrađuje i uzgaja „Šume hrane“ u kojima se imitiraju prirodni bio-sustavi

mlade šume spajajući koncept voćnjaka i vrta. „Nadamo se da će ovakvi primjeri potaknuti ekološku svijest i ohrabriti širu javnost da svoje poslovanje, ali i obrasce ponašanja u svakodnevnom životu, usmjere zelenim vrijednostima. Svi nagrađeni i oni koji su se našli u izboru za Green Prix pokretači su zelenih promjena. Oni su primjer kako putem određenih projekata napraviti velike korake u provedbi održivog razvoja i klimatskih ciljeva“, kazao je Vinko Filipić, direktor Greencajt festivala.

A ostali dobitnici su...

Green Prix za zelenu kampanju 2022. godine osvojila je Hanza Media s projektom „Smanji račune, upali Sunce!“, a za najbolju zelenu inovaciju izabran je Ecolant – ekološki lampion napravljen od negorivog papira. Nagrada u kategoriji lokalnih i regionalnih samouprava kao pokretača zelenih promjena pripala je Gradu Varaždinu za projekt „Mapa solarnog potencijala“, dok je u kategoriji obrazovanja za klimatsku budućnost nagradu osvojila Srednja škola „Ivo Padovan“ iz Blata za projekt Praksom do izvrsnosti, obnovljivi izvori energije – instalacija fotonaponske elektrane 10kwh.

Pobjednik koji se najuspješnije iskazao u dekarbonizaciji zajednice je Valmar Riviera + E.ON Hrvatska. Nagradu im je, kao i ostala priznanja u toj kategoriji, dodijelila v.d. direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Alenka Košiša Čičin-Šain.

VOZIMO EKONOMICNO

Veliki interes za poticaje za kupnju energetski učinkovitih vozila

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost daje poticaje od 20 do 400 tisuća kuna, interes kupaca i ove godine bio velik

I ove godine za poticaje za kupnju energetski učinkovitih vozila koje je osigurao Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost vladao je veliki interes. Na raspolaganju je bilo ukupno 108,3 milijuna kuna. Do sada po budžetu rekordnih 103,3 milijuna kuna namijenjeno je građanima i tvrtkama, dok je 5 milijuna kuna bilo rezervirano za pravne osobe iz javnog sektora.

Fond je ukupno zaprimio 1.711 zahtjeva za sufinanciranje kupnje 2034 vozila. Kao i prošle godine, oko 60 posto zahtjeva odnosilo se na fizičke osobe. Sredstva su se najviše tražila za električna vozila, čak 90 posto, a dvije trećine prijavljenih vozila su ona M1 kategorije, odnosno osobni automobili za koje je prosječno traženo 65.000 kuna. Za sufinanciranje gospodarskih vozila N1 kategorije zaprimljeno je stotinjak zahtjeva.

Među najprodavanijim vozilima ističu se oni srednje klase, kao što su Renault Twingo i Dacia Spring, koji su se zahvaljujući poticajima, cjenovno približili klasičnim vozilima iste klase. Međutim, vrijedi napomenuti da je značajan interes ponovo vladao i za električne mopede, za koje se moglo dobiti do 20.000 kuna.

Očekivano, najviše je vozila rezervirano u Zagrebu i Zagrebačkoj županiji, ali je velik broj vozila rezerviran i u Splitsko-dalmatinskoj te Primorsko-goranskoj županiji, nakon čega slijede Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija.

Različiti modeli dobivanja subvencija

Model dobivanja subvencija razlikuje se za pojedine korisnike. I dok se jedinice regionalne i lokalne samouprave, odnosno tvrtke i ustanove iz javnog sektora radi obveze provedbe postupaka javne nabave prijavljuju direktno Fondu, građani i privatne tvrtke svoje su prijave podnosili putem ovlaštenih prodajnih mjesta, kako je to bilo i prošle godine. Navedeni model pokazao se iznimno uspješnim jer auto-zastupnici prema iskazanom interesu mogu bolje planirati potreban broj automobila, a to u konačnici jamči i visok postotak iskorištenosti odobrenih poticaja. S druge strane, i tvrtke i građani na ovaj način jednostavnije dolaze do sredstava.

Na poziv Fonda u ovogodišnji se program sufinanciranja prijavilo 45 zastupnika vozila, koji su uključili 81 marku i čak 539 modela vozila za koja je bilo moguće ostvariti maksimalno do 40 posto sufinanciranja.

Kako je izgledao postupak prijave na natječaj?

Kako bi ostvarili pravo na Fondovo sufinanciranje, svi zainteresirani trebaju prvo odabrati željeno vozilo. Na stranici vozimoeko.fzoeu.hr objavljena je potpuna lista vozila za koja je moguće ostvariti sufinanciranje, a uz svaki je model objavljen i popis prodajnih mjesta na kojima ga je moguće kupiti odnosno rezervirati. Nakon

što se građani odnosno tvrtke odluče za marku i model energetski učinkovitog vozila, u suradnji s odabranim ovlaštenim prodajnim mjestom pripremaju svu potrebnu dokumentaciju za prijavu.

Postupak prijave podrazumijeva unos obveznih podataka i učitavanje dokumentacije u aplikaciju od strane prodajnog mjesta, a sve kako bi se za prijavitelja automatski rezervirao odgovarajući iznos poticaja. Redni broj podnošenja prijave dodjeljuje se kronološki, prema datumu i vremenu otvaranja rezervacije u mrežnoj aplikaciji Fonda. Da je rezervacija uspješna, pokazuje potvrda koju prodajno mjesto ispisuje i daje kupcu. Na potvrdi se nalaze uneseni podaci, redni broj prijave, ali i upute za plaćanje obveznog minimalnog predujma, koji ovisno o kategoriji i cijeni vozila iznosi 7 posto traženih sredstava Fonda. Uplatom obveznog minimalnog predujma u roku 8 dana korisnici potvrđuju svoju rezervaciju, a dostavom dokaza o uplati i službeno dovršavaju svoju prijavu na Javni poziv.

Rezervacije poticaja moguće su sve dok iznos rezerviranih sredstava u prijavnoj aplikaciji ne dosegne 103,3 milijuna kuna, nakon čega se poziv za građane i tvrtke privremeno zatvara. Dostupnost sredstava može se pratiti u realnom vremenu na stranici vozimoeko.fzoeu.hr, na kojoj se nalaze i sve ostale informacije o programu sufinanciranja.

Nakon uspješne prijave na Javni poziv korisnici poštom mogu očekivati Odluku i Ugovor o sufinanciranju. Odobrena sredstva bit će im isplaćena jednokratno nakon što vozilo bude isporučeno, a Fondu bude dostavljena dokumentacija za isplatu. Rok za dostavu dokumentacije inače je 12 mjeseci od datuma zaprimanja Odluke i ugovora od strane korisnika.

Poticanje kupnje energetski učinkovitih vozila tek je jedan od programa kojem je cilj ubrzati tranziciju na održiviji prometni sustav. S programima poticanja e-mobilnosti Fond ne planira stati pa za jesen najavljuje i sufinanciranje infrastrukture za punjenje energetski učinkovitih vozila.

Pomoću Fondovog sufinanciranja prošle je godine kupljeno oko 1.800 energetski učinkovitih vozila, a broj takvih vozila na našim cestama raste iz godine u godinu. Dok su 2014. godine u Hrvatskoj bila registrirana tek 74 osobna vozila na električni pogon, prošle ih je godine bilo registrirano 4.235, uključujući plug-in hibridna vozila. Nastavak ubrzanog rasta očekuje se i dalje, u velikoj mjeri zahvaljujući i novom krugu poticaja Fonda, koji su još uvijek među višima u Europskoj uniji.

Bogata hrvatska kulturna baština može biti i energetska učinkovita

Kulturna baština zemlje izraz je njenog identiteta i na njoj se vrlo često temelji i turistička ponuda pojedine zemlje. Međutim, upravljanje takvim građevinskim objektima predstavlja poseban izazov i u stručnom i u financijskom smislu te zahtijeva interdisciplinarni pristup. Tematika je posebno zanimljiva u kontekstu klimatskih promjena te ciljeva održivosti, koji u trenutku kreiranja takvih građevina nisu bili ni blizu liste prioriteta njihovim stvarateljima.

Mnogi projekti odnose se na energetska obnova školskih zgrada, učeničkih domova, bolnica i sličnih javnih zgrada, no tu su i projekti poput obnove viške ribarnice, revitalizacije starog mlina u Belišću, preuređenja rodne kuće Tina Ujevića ili obnove zgrade šibenskog Hrvatskog narodnog kazališta.

Uobičajeni zahvati koji su se provodili u objektima građevinske kulturne baštine podrazumijevali su restauraciju s ciljem zadržavanja vizualnog identiteta, ali i uporabne vrijednosti prostora. Međutim, kako bi takvi prostori i dalje živjeli u punom smislu te riječi, u proteklih 20 godina mahom se podvrgavaju zahvatima ugradnje modernih sustava i opreme, koji osiguravaju njihovu dugotrajnost i održivost. Mjere koje će pritom biti upotrijebljene ovise o inicijalnom stanju, ali i planiranoj namjeni takvih objekata. Riječ je o zgradama građenima tradicionalnim materijalima, masivnih zidova i specifične arhitekture, na kojima je vrijeme ostavilo svoj trag pa je naglasak najčešće na odgovarajućem smanjenju toplinskih gubitaka te korištenju modernih materijala kako bi se osigurala dugotrajnost građevine, ali i njezina energetska učinkovitost.

Sufinancirana energetska obnova brojnih objekata

Hrvatska se može pohvaliti s gotovo 5.000 zaštićenih kulturnih dobara graditeljske baštine, od čega je više od 500 javnih te oko 1.000 stambenih građevina. Gotovo 40 mjesta odnosno gradova sadrže i cjelovite kulturno-povijesne cjeline, komplekse više kuća ili zgrada koje oslikavaju njihov vizualni i kulturni identitet. Oko trećina zgrada kulturne baštine u Hrvatskoj koristi se kao uredske zgrade, trećina za potrebe obrazovanja, a oko 18 posto kao bolnice.

Kako bi se osigurala odgovarajuća primjena mjera energetske učinkovitosti na takvim građevinama, Ministarstvo kulture izradilo je stručne preporuke, u kojima je istaknuta važnost interdisciplinarnog pristupa planiranju, ali i izvedbi same obnove. Sufinanciranje pojedinačnih mjera ili zahvata djelomično je bilo moguće putem različitih europskih i nacionalnih programa, a proteklih godina programe sufinanciranja nudi i Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

Postotak sufinanciranja projekata kreće se između 40, 60 ili 80 posto, ovisno o lokaciji, a uvjet koji je pritom trebao biti zadovoljen minimalna je ušteda primarne ili energije za grijanje od 20 posto, sukladno Tehničkim uvjetima.

Fond je za 40-ak zgrada putem javnog poziva i javnog natječaja osigurao sufinanciranje primjene mjera energetske obnove, koje su uključivale toplinsku zaštitu vanjske ovojnice, zamjenu postojeće stolarije energetski učinkovitijom te ugradnju nekog od sustava za korištenje obnovljivih izvora energije. Za njihovu je provedbu u protekle 2 godine osigurano gotovo 40 milijuna kuna bespovratnih sredstava.

Uvođenje digitalne putovnice proizvoda

Označavanje proizvoda oznakama koje govore o njihovoj trajnosti

Tekst: Marina Bujan Foto: Ante Gudelj

Europska je komisija u ožujku, u okviru koncepta kružnog gospodarstva, predložila opsežan paket s mjerama koje bi trebale osigurati da gotovo svi fizički proizvodi na tržištu Europske unije budu popravljivi, ekološki prihvatljiviji, energetske učinkoviti te da se mogu reciklirati.

Stavljanje prioriteta na popravak, a ne na kupovinu novih proizvoda korisno je za okoliš jer dovodi do smanjenja korištenja resursa, a time i do manje emisije stakleničkih plinova i potrošnje energije.

Odluka Europske komisije o paketu mjera uključuje brojne prijedloge i aktivnosti, među kojima se nalazi i prijedlog Uredbe o eko-dizajnu održivih proizvoda koji predviđa i digitalnu putovnicu proizvoda. Ona će sadržavati informacije od čega se proizvod sastoji i može li se reciklirati. Vezano za mogućnosti recikliranja planira se uvođenje označavanja kao kod označavanja energetske efikasnosti proizvoda – oznakama od A do G.

Nova strategija za tekstil

Paket uključuje i novu strategiju za tekstil kako bi on postao trajniji i kako bi se mogao ponovno koristiti te reciklirati. Također, u njega su uključene i nove mjere za građevinske proizvode te dopune pravila za zaštitu potrošača koje će prisiliti proizvođače da deklariraju koliko će proizvod trajati i može li se popravljati.

Da bi postala obvezujuća, ta nova pravila trebaju usvojiti Vijeće i Parlament. Pretpostavka je da će prijedlog uvođenja ovakvih pravila biti suočen s pokušajima lobiranja proizvođača koji namjerno ograničavaju vijek trajanja proizvoda kako bi prisilili potrošače da stalno kupuju nove.

Potpredsjednica Komisije za vrijednosti i transparentnost Vera Jourova poručila je kako podržavaju potrošače koji sve više žele birati proizvode duljeg trajanja te se mogu popravljati i kako se mora osigurati da ih u tome ne ometaju pogrešne informacije. „Potrošačima dajemo nove snažne alate kako bi mogli donositi informirane odluke“, istaknula je Jourova.

Usvojena Rezolucija o pravu potrošača na popravak elektroničkih uređaja

Europski parlament velikom je većinom 7. travnja usvojio Rezoluciju o pravu potrošača na popravak elektroničkih uređaja i zatražio da ih se zaštiti od prakse „programiranog starenja“, odnosno „ugrađivanja kvarova“ od strane proizvođača.

Europski parlament u usvojenoj je Rezoluciji iznio očekivanja od zakona o pravu na popravak, koji bi Europska komisija trebala predložiti u trećem tromjesečju 2022. godine. Taj zakon popravke bi trebao učiniti isplativima te zajamčiti izdržljivije uređaje koji će se lakše moći popraviti. Trebao bi i obvezati proizvođače da daju bolje informacije potrošačima o mogućnosti popravka uređaja, uz duža jamstva.

Predsjednica Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača Anna Cavazzini naglasila je važnost tog zakona za zelenu tranziciju Europske unije. Ocijenila je da je linearno gospodarstvo došlo do svog kraja te poručila da moramo razmišljati u okvirima kružnog gospodarstva. „Potrošači moraju biti u srcu stvaranja održivog, jedinstvenog tržišta i tranzicijske ekologije“, istaknula je Cavazzini.

Hrvatski europarlamentarac iz redova EPP-a Tomislav Sokol poručio je kako se slaže da Europska unija potrošače treba zaštititi od praksi programiranog kvarenja. „Prakse koje neopravdano ograničavaju pravo na popravak ili dovode do kvarenja proizvoda trebale bi se po tekstu Rezolucije smatrati apsolutno nepoštenim poslovnim praksama“, istaknuo je Sokol.

Hrvatska europarlamentarka Biljana Borzan, članica Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača i izvjestiteljica kluba socijaldemokrata o pravu na popravak, istaknula je kako građani u trenutku kupnje trebaju znati je li uređaj moguće popraviti te koliko su za uređaj dostupni rezervni dijelovi. „Ponašanje kupi-iskoristi-baci neodrživo je, kako za građane, tako i za okoliš. Kad bi cijeli svijet bacao smeća kao Europska unija, trebala bi nam skoro tri planeta da ga odložimo“, poručila je Borzan.

Istraživanje Eurobarometra pokazalo je da bi čak 77 posto potrošača u Europskoj uniji radije popravilo svoje proizvode nego kupilo nove. Velik broj potrošača vjeruje da su neki uređaji namjerno napravljeni s kratkim rokom trajanja. Testovi trajnosti uređaja pokazali su kako se prvo njihovo kvarenje najčešće događa u drugoj ili trećoj godini korištenja, kada proizvodima u Europskoj uniji najčešće ističe jamstvo.

Održivost ulazi u sve stupove upravljanja kompanija

Klimatske promjene, ubrzan rast i razvoj, tehnološki napredak te ekspanzija proizvodnje i potrošnje – svi ovi faktori doveli su do revolucionarne promjene paradigme – iz neograničenog rasta prema održivom razvoju.

Europska unija, potaknuta zaključcima Pariškog sporazuma, donijela je tako vrlo ambiciozni Zeleni plan koji pred tvrtke stavlja iznimna očekivanja po pitanju ulaganja i prilagodbe na zeleno, niskougljično gospodarstvo. S ciljem otvaranja šire rasprave na temu podizanja svijesti o održivosti gospodarstva i društva te implementacije nove regulative Europske unije usmjerene zaštiti okoliša, agencija za strateško komuniciranje Media Val pokrenula je inicijativu Future Perfect Business, u suradnji s partnerima Međunarodnim institutom za klimatske aktivnosti (IICA) i Hrvatskom udrugom poslodavaca (HUP).

Europska komisija će u novom razdoblju inzistirati na mjerljivosti održivog razvoja kroz ESG kriterije – okolišne, društvene i upravljačke ciljeve koji će uskoro postati obveza za korporacije i njihove menadžere. Tvrtke koje će se brže prilagoditi ESG kriterijima održivosti jednostavnije će doći do potencijalnih ulagača, kredita i drugih izvora financiranja.

„Inicijativu Future Perfect Business pokrenuli smo s primarnim ciljem educiranja, informiranja, osvještavanja i umrežavanja poslovne zajednice, ali i svih zainteresiranih pojedinaca, kako bi se zadovoljili postavljeni okolišni kriteriji te zajedničkim snagama pronašao put za dugoročno konkurentno i održivo društvo. Kompanije koje svoje poslovanje ne usklade s ESG kriterijima nemaju budućnost. Zato smo i našu inicijativu nazvali Future Perfect Business. Future perfect je glagolsko vrijeme dovršeno u budućnosti. S tim imenom projiciramo vrijeme u kojem smo već postigli sve ono što želimo – održivost društva i gospodarstva u svim stupovima ESG-a. Vjerujemo da ćemo kroz sve naše aktivnosti u sklopu Inicijative pružiti donositeljima odgovarajuće smjernice i tako im pomoći da postanu arhitekti održive budućnosti“, izjavila je Nina Išek Međugorac, izvršna direktorica Media Vala.

ESG kriteriji održivosti važni za osiguravanje izvora financiranja

Poslovni sektor u narednom razdoblju očekuju značajne promjene u području izvještavanja i ostvarenja prava na izvore financiranja. Izazove koje pred poduzetnike stavlja EU potrebno je prepoznati kao priliku za izgradnju kvalitetnijeg, jačeg i otpornijeg društva. Međunarodni institut za klimatske aktivnosti (IICA) u suradnji s Međunarodnim udruženjem za održivo gospodarstvo (IASE) pokrenuo je stoga specijalizirane edukacije o ESG kriterijima kojima je cilj pružiti stručnu podršku poslovnim subjektima u pripremi nefinancijskih izvještaja.

U okviru inicijative u travnju je održana konferencija „Uz ESG kriterije do održivog gospodarstva – Future Perfect Business“. Konferencija je okupila značajan broj uzvanika iz poslovnog sektora, ali i javne donositelje odluka te predstavnike ključnih institucija, poput Europske komisije, koji su govorili o važnosti ESG-a u novom financijskom i izvještajnom razdoblju.

Na konferenciji je zaključeno da je i dalje potrebno raditi na podizanju svijesti i educiranju o tome da ESG nije obveza, već prilika i korektiv pri donošenju ulagačkih odluka. Istaknuto je i da će poduzetnici pri apliciranju na nove izvore financiranja kroz NPOO već u pripremi projekata morati ispuniti održive kriterije.

Marija Pujo Tadić

„Pariškim sporazumom utvrđeni su ciljevi smanjenja emisija CO2 s čime je zacrtan prelazak na niskougljično održivo gospodarstvo za cijeli svijet te su ojačani kapaciteti država da se bore s posljedicama klimatskih promjena. Poduzeća koja prepoznaju ovaj trenutak, suoče se s izazovima te krenu s provođenjem potrebnih procesa za ostvarivanje ESG ciljeva, poslovat će uz veći povrat ulaganja te bolji pristup jeftinijim izvorima financiranja od onih kompanija koje nastavljaju s politikom upravljanja svojim resursima na tradicionalan način“, izjavila je Marija Pujo Tadić, predsjednica Međunarodnog instituta za klimatske aktivnosti (IICA).

S tim se suglasio i predsjednik Hrvatske udruge poslodavaca Mihael Furjan koji je istaknuo kako zelena tranzicija i izgradnja održivog gospodarstva više nemaju alternativu. „Svjedoci smo sve većim ekonomskim, socijalnim i ekološkim izazovima kojima moramo aktivno upravljati radi osiguravanja prosperiteta našoj i budućim generacijama. HUP je kroz GSV aktivno uključen u kreiranje zakonodavnih i regulatornih okvira koji se tiču energetske učinkovitosti, društvene odgovornosti i novih izvora financiranja na razini EU. Našim članicama sustavno osiguravamo edukaciju i savjetovanje jer smo uvjereni kako su ESG kriteriji osnova za ostvarivanje veće dodane vrijednosti, kvalitetnijih radnih mjesta i konkurentnosti na tržištu ne samo Europe, već i cijeloga svijeta. Kao partner inicijative Future Perfect Business HUP će nastaviti pružati podršku zainteresiranima u prelasku na nove oblike poslovanja koji mogu osigurati kvalitetniji život našim zaposlenicima i sugrađanima“, izjavio je Mihael Furjan, predsjednik HUP-a.

Šumska oaza u srcu Zagreba

Drveće u procesu fotosinteze koristi dio ugljičnog dioksida koji emitiramo u svakodnevnim aktivnostima te ga, između ostalog, pretvara u kisik. Iz tog je razloga pošumljavanje vrlo važno za proizvodnju kisika koji koriste sva živa bića. Imati prirodnu šumu gotovo u neposrednoj blizini centra grada danas je privilegija, ali i obveza da sačuvamo tu šumu za buduće generacije. Upravo tom mišlju vodili su se iz Javne ustanove Maksimir za upravljanje zaštićenim područjima Grada Zagreba kod pokretanja projekta pošumljavanja Parka Maksimir.

Očuvanje bioraznolikosti kao glavni cilj pošumljavanja

Parkovi u gradovima pravi su primjer zelene infrastrukture koji, osim vraćanja prirode u gradove, osiguravaju čist zrak, snižavaju temperaturu u gradovima tijekom vrućih dana, a u današnje vrijeme sve su više važni i za psihofizičko zdravlje ljudi. U gradu Zagrebu ukupno je 25 područja zaštićenih na temelju Zakona o zaštiti prirode, od kojih 18 u kategoriji spomenika parkovne arhitekture. Klimatske promjene i velik broj posjetitelja predstavljaju izazove u očuvanju parkovne arhitekture.

Projekt sadnje zavičajnih vrsta drveća u parku Maksimir sufinancirao se sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti čiji su djelatnici i aktivno sudjelovali u akcijama pošumljavanja Maksimira.

Iz tog su razloga Javna ustanova – Maksimir i Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu 2018. započeli program šumsko-uzgojnih radova u svrhu podizanja svijesti o važnosti šuma za očuvanje bioraznolikosti i smanjenja negativnih klimatskih i ostalih vanjskih utjecaja. Dosad je zasađeno šest od 25 pomladnih ploha zavičajnih vrsta u sjevernom dijelu parka. Većina šumskih ploha trajno su oštećene te nužno trebaju obnovu zbog tzv. vjetroizvala, no na dvjema plohamu u parku šuma nikada nije ni postojala. Na njima se zasađilo oko 5.000 stabala s ciljem nicanja mlade šume koja će se razvijati pod stručnim nadzorom Fakulteta.

Park Maksimir svakako neće ostati prazan jer će tamo uskoro niknuti ukupno još 2.780 sadnica. Sadnice u rastilištu nose oznaku 1+3, 1+2, 3+1, 2+1, 2+2, pri čemu prva brojka predstavlja broj godina provedenih u sjemeništu, druga broj godina provedenih u rastilištu, a zbroj starost biljke. U parku je izvršena priprema površine za sadnju, kao i sadnja trogodišnjih sadnica hrasta kitnjaka, školovanih sadnica oznake 2+2 zavičajnih šumskih vrsta, poput graba i javora te školovanih sadnica oznake 2+2 zavičajnih šumskih vrsta vočkarica poput trešnje i sremze. Projekt je proveden na inicijativu Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i uz podršku Fonda, a glavni je cilj održati zavičajnu šumsku zajednicu u svim njezinim razvojnim stadijima.

Doprinos globalnom pokretu smanjenja klimatskih promjena

O utjecaju klimatskih promjena na prirodu, između ostalog i na šume, govorilo se i na konferenciji o klimatskim promjenama COP26 održanoj u Glasgowu u studenom 2021. Utvrđeno je da će utjecaji klimatskih i vremenskih ekstrema predstavljati sve veću društvenu, gospodarsku i ekološku prijetnju. Hrvatska namjerava kompenzirati nepovoljan utjecaj turističke industrije na emisije ugljikovog dioksida tako što će do 2030. godine zasađiti više od milijun dodatnih stabala godišnje. Javna ustanova Maksimir sadnjom zavičajnih vrsta drveća u parku Maksimir također želi ostaviti trag u sklopu globalnog pokreta smanjenja klimatskih promjena.

Park Maksimir, spomenik parkovne arhitekture, zaštićen je Zakonom o zaštiti prirode kao autohtona šuma hrasta lužnjaka i običnog graba te šuma hrasta kitnjaka i običnog graba.

Brojne aktivnosti u Nacionalnom parku Mljet ponudu učinile atraktivnijom no ikad

NP Mljet kroz poseban projekt radi na obogaćivanju svoje ponude, njene kvalitete i raznolikosti, a brojnim novim sadržajima posjetiteljima će boravak na ovom prekrasnom otoku biti još zanimljiviji. Kroz projekt je tako izgrađen interpretacijsko-izložbeni centar Gustjerna na Velikom jezeru, a u zadnjoj je fazi i uređenje Volontersko-istraživačkog centra Kulijer s multifunkcionalnom dvoranom. Asfaltiran je i dio šetnice oko Velikog jezera, uređeno parkiralište s dvije besplatne punionice za električna vozila na glavnom ulazu Vrbovica, dok je treća postavljena u luci Sobra. Rekonstruirana je ekološka morska brana na ulazu u Solinski kanal, uređene su brojne šetnice, postavljena komunalna oprema i interpretacijske table i putokazi te se brojnim aktivnostima povećala atraktivnost ponude. Partneri su na projektu Turistička zajednica Općine Mljet, udruga DEŠA i HGSS, a Fond je sufinancirao 15 posto vrijednosti projekta.

Planjak je najviši vrh na području NP Mljet s 392 metra nadmorske visine na kojem se nalazi objekt bivše vojarnje. Prenamjenu tog objekta u planinski dom i sanaciju tematske staze Fond je sufinancirao u cijelosti. Također treba naglasiti kako je NP Mljet poznat po brojnim atraktivnim volonterskim programima pa je tako prošle godine kroz šest različitih programa prošao 191 volonter.

Elektrifikacija pomorskog i kontinentalnog transporta

„To je samo jedan od projekata kojim NP Mljet u suradnji s Fondom namjerava privući nove i zadržati stalne posjetitelje. Solarni katamarani koji već plove Nacionalnim parkom Mljet, a pokreće ih energija iz solarnih panela prava su posebnost jer se radi o prvim

samoodrživim brodovima na svijetu. Namijenjeni su prvenstveno za plovidbu zaštićenim vodama, gdje električni pogon stvara novo iskustvo plovidbe, a jedini zvuk i vibracije stvaraju vjetar i valovi. Tim je plovilima NP Mljet krenuo prema cilju smanjenja emisije štetnih plinova, a Fond je projekt sufinancirao s 80 posto iznosa“, istaknuo je ravnatelj NP Mljet Ivan Sršen.

Uz elektrifikaciju pomorskog transporta uslijedila je i provedba nabave turističkih električnih vozila. Električni vlakčići, sufinancirani s 80 posto iznosa koji je osigurao Fond, prevožit će posjetitelje oko Velikog jezera do Solina i Malog mosta, a svi oni imat će priliku uživati u panoramskoj vožnji. Cilj je tog projekta smanjenje emisije štetnih plinova iz vlastitog pomorskog prometa. Osim nabave električnih vozila, proveo se i projekt nabave komunalnog vozila i 11 kontejnera za zbrinjavanje i razvrstavanje otpada, koji je Fond sufinancirao s 80 posto iznosa.

Svim tim aktivnostima NP Mljet dokazuje kako posjetiteljima nastoji pružiti što kvalitetniju turističku uslugu baziranu na održivom razvoju i brizi o zajednici i okolišu.

- VRIJEDNOSTI PROJEKATA:**
1. Unaprjeđenje sustava održivog upravljanja, turističke valorizacije i interpretacije prirodne baštine na području NP Mljet, MLJET-ODISE(J)A MEDITERRANEA – 32.645,120,13 kn, a financiran je sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj kroz mjeru 6c2
 2. Elektrifikacija pomorskog transporta uz korištenje obnovljivih izvora energije u NP Mljet – 7.980.000,00 kn bez PDV-a
 3. Turistička vozila na električni pogon – 396.000,00 kn bez PDV-a
 4. Projekt nabave komunalnog vozila Iveco kiper i 11 kontejnera za zbrinjavanje i razvrstavanje otpada – 276.250,00 kn bez PDV-a
 5. Izrada projektne dokumentacije za obnovu postojeće posjetiteljske i planinarske infrastrukture u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže – 195.000,00 kn bez PDV-a

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i NP Mljet pokrenuli su projekt „Unaprjeđenje sustava održivog upravljanja, turističke valorizacije i interpretacije prirodne baštine na području NP Mljet, MLJET-ODISE(J)A MEDITERRANEA“ kojim se nastoji poboljšati i unaprijediti posjetiteljska infrastruktura te obogatiti kvaliteta i brojnost turističkih, edukativnih i rekreativnih sadržaja parka.

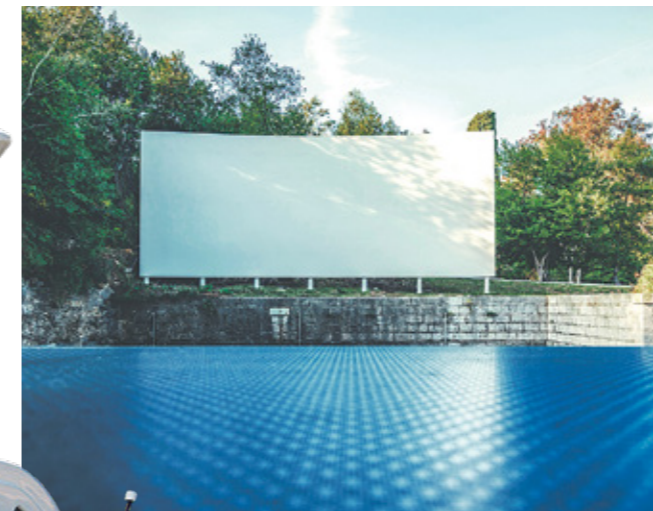

EU projekt kojim nacionalni park Brijuni dobivaju još ljepšu vizuru, jedinstvenu ponudu i mnoštvo novih aktivnosti, baziran je na principima održivog korištenja prirodne baštine.

Novi sjaj Nacionalnog parka Brijuni

Na Brijunima je kulturno-povijesna baština usko povezana s prirodnom baštinom. Iz tog je razloga JU NP Brijuni odlučila u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“ obnoviti i prenamijeniti pojedine dijelove arhitekture u prostore za postavljanje izložbi, izletničkih programa, edukativnih radionica, škole u prirodi i druge sadržaje kroz projekt Novo ruho Brijuna. Na taj se način unaprijedila zaštita i očuvanje prirodne i kulturno-povijesne baštine. Osim novog info-punkta s interaktivnim ekranom, realizirana je nabava dvaju vlakova, koji su i inače osnovno sredstvo prijevoza organiziranih

izleta na Velom Brijunu. Nabavom novih homologiranih turističkih vlakova omogućen je veći komfor izletnika te vožnja osobama s tjelesnim invaliditetom koje za svoje kretanje koriste kolica. Zahvaljujući hrvatskim brodograđevnim stručnjacima brijunska je flota obogaćena još jednim uspješnim rješenjem za mobilnost – putničkim ekološkim brodom Mali Brijun kapaciteta 150 putnika. Brod je u potpunosti osmišljen, projektiran i izgrađen prema potrebama korisnika odnosno brijunskog akvatorija te nastoji povezati otok Mali Brijun s Velim Brijunom i kopnom radi organiziranijeg prijevoza posjetitelja.

Mnoštvo posjetiteljskih sadržaja i edukativnih programa

Prirodno lijepa kulisa nacionalnog parka još je bogatija i sadržajnije zahvaljujući Ljetnom kinu sa suvremenom opremom, pozornicom i rasvjetom. Tako će posjetitelji imati priliku uživati u raznovrsnim predstavama i filmovima pod ljetnim, zvjezdanim nebom. Od novih posjetiteljskih sadržaja potrebno je izdvojiti i CITES aplikaciju Prirodoslovne izložbe koja posjetitelje educira o zaštiti ugroženih životinjskih vrsta kao i opremljenu šetnicu pod brdom Straža koja posjetiteljima prezentira šumski ekosustav. Posjetitelji će također kroz spomen-obilježje „Živa voda“ i objekt kompresorske stanice moći učiti o važnosti vode na otocima i načinima kako se otok u prošlosti snabdijevao vodom.

Brijunska prošlost obilježena je i kroz otkupljene arhivske filmove iz 50-tih godina 20. stoljeća te restauriranu brončanu skulpturu „Žena s mijehom“ Frane Kršinića, koja simbolizira oskudicu pitke vode u prošlosti u odnosu na obilje vode danas. Novo ruho Brijuna također obuhvaća obnovu i prenamjenu nekadašnjih vojnih spavaonica u uvali Sv. Mikula na otoku Mali Brijun u nove smještajne kapacitete za škole u prirodi i slične višednevne edukativne programe.

Kako bi se posjetiteljima omogućio cjeloviti doživljaj ovog atraktivnog mjesta, uložena su i dodatna sredstva za edukaciju i razvoj djelatnika. Stručni priručnik sa 150 brijunskih atrakcija prirodne i kulturne baštine i priručnik za vodiče s 50 najznačajnijih brijunskih atrakcija samo su neki od edukativnih materijala s pomoću kojih će djelatnici posjetiteljima lakše dočarati raznolikosti Nacionalnog parka Brijuni.

Ukupna vrijednost projekta s PDV-om iznosi 41 milijun kuna, a sufinanciran je iz Europskog fonda za regionalni razvoj s 85 posto ukupnih prihvatljivih troškova.

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost sufinancirao je 4,5 milijuna kuna, a preostala sredstva osigurala je JU NP Brijuni.

„Ovim smo projektom htjeli unaprijediti upravljanje parkom po principu održivog korištenja prirodne baštine. Aktivnostima želimo doprinijeti ciljevima Plana upravljanja Nacionalnog parka Brijuni 2016. – 2025. i pružiti posjetiteljima potpuno novu dimenziju ove turističke destinacije“, rekao je Marno Miletić, ravnatelj NP Brijuni.

BOGATSTVO BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI HRVATSKE
IZ DJEČJE PERSPEKTIVE

Biraju se najljepši školski vrtovi u Hrvatskoj

„Ljepota vrta nije u veličini i raskošnim sadnicama. Ljepota vrta je u stvaranju, suradnji i razvijanju brige za sebe i druge.“ Tim se riječima od 1995. djeci približava uzgoj lokalnog, domaćeg bilja kroz projekt „Najljepši školski vrtovi u Republici Hrvatskoj“.

Natječaj za najljepše školske vrtove provodi Ministarstvo znanosti i obrazovanja i Hrvatska radiotelevizija u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti, Ministarstvom poljoprivrede te brojnim donatorima.

U projektu sudjeluju učenici osnovnih i srednjih škola, dječjih vrtića, učeničkih domova, djeca iz centara za odgoj i rehabilitaciju te djeca iz domova bez prikladne roditeljske skrbi. U vrtovima koje su sama oblikovala i uredila djeca kroz igru uče kako posijati sjeme, njegovati mladu biljku, ubrati njezin plod, sačuvati zdravo tlo te prepoznavati vrijednost i ljepotu podneblja u kojemu žive.

„Prolazeći Hrvatskom svake se godine iznova uvjerimo koliko je naša zemlja geografski i biološki raznolika, što prepoznaju i svi sudionici ovog projekta. Kroz godine on se proširio i na digitalne kanale, poput Facebooka te se na HRT-u smjestio u redakciju Znanstveno-obrazovnog programa što jasno pokazuje da mu dajemo i stručnu dimenziju“, istaknula je voditeljica projekta, dugogodišnja novinarka i urednica na Hrvatskoj televiziji Đurđica Čočić, zahvalivši pritom svim entuzijastičnim učiteljima, nastavnicima i profesorima na približavanju te vrlo važne teme djeci.

Kroz uređenje vrtova djeca uče i o domaćim vrstama bilja

Projekt promiče organsku poljoprivredu, uzgoj izvornog i

domaćeg bilja, ljepote vlastitog krajolika i povratak tradicionalnim vrtovima u svim područjima Hrvatske. Neki su vrtovi, kao na primjer vrt u Osnovnoj školi Kaštel Lukšić, Osnovnoj školi Orašac kraj Dubrovnika, Šibenskoj privatnoj gimnaziji te vrt Poljoprivredne škole u Slavanskom Brodu postali turističke atrakcije kako domaćim, tako i stranim turistima.

U sklopu projekta održavaju se i stručni skupovi o utemeljenju i uređenju školskog vrta i okoliša, s naglaskom na vraćanje bogatstva biološke raznolikosti u škole u svim regijama – tradicijskih vrtova i starih autohtonih ili udomaćenih sorti cvijeća, povrća i voćaka te povezivanje odgojno-obrazovnog procesa s radom na otvorenom.

Ove su se godine prijave za projekt odvijale u travnju, a završna će se svečanost dodjele nagrada i priznanja, nakon višemjesečnog obilaska stručnog povjerenstva, održati krajem studenog u zgradi HRT-a u Zagrebu. Glavne su nagrade Zlatna povelja HRT-a za najljepši školski vrt u Hrvatskoj i Nagrada za najljepši vrtić u Hrvatskoj. Nagradu za najljepšu učionicu na otvorenom dodjeljuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Nagradu za tradicijski uzgoj Ministarstvo poljoprivrede, dok Zelenu povelju dodjeljuje Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti.

Projekt „Najljepši školski vrtovi u Republici Hrvatskoj“ dobio je 2005. godine nagradu Europske federacije novinara za jedinstveni ekološko-obrazovni pristup mladima.

Zelena povelja Fonda za zaštitu okoliša

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti već je dugi niz godina ponosni partner izbora za najljepši školski vrt. Jedno od priznanja je i Zelena povelja kojom Fond nagrađuje vrtić ili školu koja uz ljepotu uređenog vrta kroz svoj program promovira racionalno korištenje energije te razvrstavanje nastalog otpada. „Stvaranje dobrih navika i ekološkog načina promišljanja već kod djece najbolji je način kako našu budućnost učiniti održivom.“

Sudjelovala sam u radu povjerenstva i fascinirao me njihov trud i odgovornost, koji nas ohrabruju, ali i daju dodatni poticaj da se još više potrudimo kako bismo naš okoliš održali čistim i zdravim“, kazala je voditeljica Fondovih projekata Blanka Celinščak Mezga, koja je Zelenu povelju za 2021. godinu uručila Osnovnoj školi Lipik.

„Posebno zahvaljujem Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti koji nam je vjeran partner u projektu.“

Nagrada Zelena povelja Fonda uvelike utječe na škole da pojačano razmišljaju i djeluju u zelenom smjeru – od zaštite okoliša, štednje energije i raznih drugih ekoloških akcija“, naglasila je Đurđica Čočić.

KAMPANJA OŽUJSKOG PIVA ČUVAJ, PAZI, NE BACAJ! IDE DALJE

Stotine volontera prošle godine očistilo više od 15 tona otpada na divljim odlagalištima u cijeloj Hrvatskoj

Hrvati su ponosni na ljepote svoje zemlje i o toj ljepoti posebno vole pjevati u domoljubnim pjesmama. Zato je Žuja odlučila o tom problemu progovoriti onako kako svi najbolje razumiju – kroz prigodnu domoljubnu pjesmu.

Televizijskim spotom koji prikazuje scene iz zagađenog okoliša uz pratnju emotivne i za temu okoliša posebno prilagođene, domoljubne pjesme započela je prošle godine kampanja Ožujskog piva i Zagrebačke pivovare „Čuvaj, pazi, ne bacaj!“.

Cilj kampanje bio je podići svijest javnosti oko sve većeg problema ilegalnih odlagališta otpada kojih je svakim danom

u Hrvatskoj sve više. Taj problem, nažalost, ne zaobilazi nijedan dio naše zemlje. Fokus Žujine kampanje bio je na akcijama čišćenja koje su realizirane u suradnji s eko udrugama i klubovima iz cijele Hrvatske: KPA Marsonia iz Slavenskog Broda, Zeleni Osijek, Vodomar iz Duge Rese, BIOM iz Zagreba, Žmergo iz Opatije, eRlpio iz Rijeke, KRKA Knin te SUNCE iz Splita.

Prošlogodišnji rezultati kampanje nadmašili su sva očekivanja. Očišćeno je čak 14 lokacija diljem Hrvatske te je u akcijama čišćenja sudjelovalo više od 300 volontera koji su ukupno prikupili te pravilno zbrinuli čak 15 tona otpada – iz šuma, polja, riječnih korita te morskog dna.

Kampanja se odvijala u dvije faze. Tijekom prve faze u svibnju, lipnju i srpnju prošle godine čistilo se u Osijeku, Solinu, Zagrebu, Opatiji, Matuljima, Nacionalnom parku Krka, Slunju i Dugoj Resi, a u drugoj fazi u rujnu marljivi su volonteri, među kojima i volonteri Zagrebačke pivovare, očistili lokacije u Rijeci, Slavenskom Brodu, Kaštel Gomilici, Razvođu i Zlatnoj Gredi.

„Ovom kampanjom željeli smo primjerom pozvati sve sugrađane da savjesno brinu o okolišu i odlažu otpad na ispravan način. Impresivna količina otpada koju smo prikupili govori kako smo obavili dobar posao, ali i da svi zajedno moramo još puno raditi kako bismo sačuvali prirodu koja nas okružuje. Vjerujem kako smo potaknuli građane da i u svakodnevnom životu odgovorno odlažu svoj otpad što je jedan mali korak prema zdravijoj budućnosti koji svatko od nas može napraviti“, komentirala je Ana Štebih Pinjuh, direktorica marketinga Zagrebačke pivovare.

Zato je Žuja prošle godine i putem Facebooka pozivala i potrošače da se uključe u kampanju čišćenjem ilegalnih odlagališta otpada u njihovoj sredini.

Uskoro kreću nove akcije čišćenja

Divlja odlagališta otpada zaista su ozbiljan problem. Naime, otpad polako guši i sve više zagađuje okolinu, pogotovo naše vode. Kroz hranu i vodu zagađene tvari u konačnici završavaju u ljudskom organizmu i štete našem zdravlju. Resursi na Zemlji koji su čovječanstvu potrebni za preživljavanje i daljnji razvoj ograničeni su, ne možemo ih zauvijek crpiti za proizvodnju novih stvari koje ćemo kratko koristiti i baciti, a nemamo ni dovoljno mjesta za zbrinjavanje otpada koji tako stvaramo. Cilj Žujine kampanje upravo je podizanje svijesti o toj temi. Kako je zbrinjavanje otpada najveći problem koji uvelike doprinosi stvaranju ilegalnih odlagališta, Žuja je u sklopu kampanje kreirala microsite s korisnim informacijama o tome kako reciklirati otpad te prijaviti ilegalno odlagalište.

Kampanja „Čuvaj, pazi, ne bacaj“ nastavlja se i ove godine od svibnja novim nizom akcija čišćenja.

Kampanja „Čuvaj, pazi, ne bacaj“ višestruko je nagrađivana. U 2021. godini osvojila je Green Prix za Zelenu kampanju godine, dok je na ovogodišnjim Danima komunikacija dobila čak tri priznanja (GrandPrix IdejaX i Golden IdejaX Award u kategorijama Alkoholna pića i Društvena odgovornost). Zagrebačka pivovara tom je prilikom proglašena oglašivačem godine.

POSLUŽI PČELI, POSLUŽI PRIRODI

Franck u regionalnoj misiji za spas pčela

Svjetska poljoprivreda ovisi o pčelama koje oprašuju oko 75 posto svjetskih prehrambenih kultura. Pčele imaju važnu ulogu i u gradovima gdje oprašuju bilje i drveće, no zbog urbanizacije i „betonizacije“, ali i upotrebe pesticida i uzgoja monokultura nemaju dovoljno hrane i sve su ugroženije. Upravo je iz tog razloga Franck u suradnji s Hrvatskim pčelarskim savezom osmislio projekt Franck Beestro kojim adresira problem te na njega utječe zajedno s potrošačima. Nedostatak hrane za pčele u urbanim područjima nastoje nadomjestiti preko Franck Beestrea kojim žele potaknuti ljude da sade cvijeće na svojim balkonima.

Očuvanjem pčela čuva se čitav ekosustav

Riječ je o društveno odgovornom projektu koji je usmjeren na zaštitu ugroženih pčelinjih zajednica i podizanje svijesti o važnosti pčela kao nezamjenjivog dijela ekosustava. Naime, bilo je i logično da se Franck uključi u zaštitu prirodnih resursa bez kojih, među ostalim, nema ni Franckovog čaja.

Pčele oprašuju 75 posto poljoprivrednih proizvoda te imaju značajnu ulogu u proizvodnji hrane i održavanju ekosustava.

„Održavanjem biljne raznolikosti pčele imaju značajnu ulogu u proizvodnji hrane i održavanju ekosustava. Zbog onečišćenja okoliša i klimatskih promjena prijeto im velika opasnost“, naglasio je Emil Horvatić, tajnik Hrvatskog pčelarskog saveza i dodao kako s posebnim veseljem pozdravljaju i podržavaju projekt Franck Beestro koji na jedinstven način educira javnost i podiže svijest o važnosti pčela.

Pčelama je hrana potrebna pa je Franck odlučio omogućiti svakomu da im pomogne i ugosti ih u vlastitom Franck Beestrou. Franck Beestro je posuda za medonosno cvijeće, idealna za balkon, prozor, terasu ili vrt, kojom je moguće tijekom sezone cvjetanja osigurati dovoljno hrane za desetke pčela.

Nakon što je prošle godine gotovo 17 tisuća posuda Franck Beestrea za medonosno cvijeće krasilo balkone, terase i vrtove diljem Hrvatske i regije, Franck i ovog proljeća nastavlja poticati javnost na zaštitu pčela i pčelarstva. Uz osvijetljeno izdanje posude Franck Beestrea i još raznovrsnije sjeme pčele će tako i ove godine u sezoni cvatnje uživati u hrani koje zbog urbanizacije i onečišćenja okoliša svakim danom ima sve manje. Ujedno, projekt Franck Beestro od ove se godine širi i na Bosnu i Hercegovinu uz podršku Saveza pčelara iz Bosne i Hercegovine.

„Ponosni smo na ovu stvarno lijepu priču u koju smo uspjeli uključiti naše potrošače i zainteresirati veliki broj ljudi, ali i vrlo pozitivne reakcije naših potrošača. Raduje nas nastavak projekta i ovoga proljeća te širenje na Bosnu i Hercegovinu, što potvrđuje našu namjeru da projekt

postane višegodišnji“, istaknula je Lea Kušmišević, brand manager za kategoriju čaja u Francku.

Zaposlenici Francka rado sudjeluju u ekološkim inicijativama

U projekt su od samog početka uključeni i zaposlenici Francka. Zajedno s volonterima udruge „Zelene i plave Sesvete“ te ekološke inicijative „Čisteći medvedjici“ udružili su snage kako bi zapuštenu livadu u Novom Jelkovcu očistili od otpada i raslinja te je prenamijenili u cvjetnu livadu. Franck je donirao i financijska sredstva te sjemenje medonosnog bilja. Ove godine zaposlenici su se također uključili i u projekt obilježavanjem Dana planeta Zemlje kroz sadnju medonosnog cvijeća na farmi pčela Mihaljević u Konšćici.

Franck Beestro osigurava hranu za pčele koje zbog urbanizacije i onečišćenja okoliša u prirodi svakim danom ima sve manje.

Da je riječ o iznimno kvalitetnom i uspješnom projektu potvrdila je i struka na ovogodišnjim Danima komunikacija gdje je Franck Beestro osvojio čak dvije nagrade, među kojima i zlatnu IdejuX u kategoriji Društvena odgovornost.

Grad Zagreb jedini je hrvatski grad izabran za sudjelovanje u misiji Europske unije za 100 klimatski neutralnih i pametnih gradova do 2030., izvijestila je u travnju Europska komisija.

EU: Zagreb među 100 gradova za postizanje klimatske neutralnosti do 2030.

Više od 65 posto potrošnje energije u svijetu i više od 70 posto emisija ugljičnog dioksida odnosi se na gradska područja, u kojima žive tri četvrtine stanovništva Unije. Radi osmišljavanja potrebnih inovacija za postizanje klimatske neutralnosti do 2030., iz programa Obzor Europa za razdoblje 2022. – 2023. izdvojit će se 360 milijuna eura. Mjere će se usredotočiti na čistu mobilnost, energetske učinkovitost i zeleno urbanističko planiranje.

Gradovima će biti pruženi prilagođeni savjeti i pomoć na platformi koja će se pokrenuti u sklopu projekta NetZeroCities, ali i financijska sredstva te mogućnost pridruživanja velikim inovacijskim aktivnostima.

Ukupno se 377 europskih gradova prijavilo za sudjelovanje u projektu, a u 100 odabranih živi 12 posto stanovništva EU. Prošle godine istraživanje Eurobarometra pokazalo je kako su prema mišljenju europskih građana klimatske promjene najveći globalni problem. Čak 93 posto ispitanika smatra da su klimatske promjene ozbiljan problem, a 78 posto kako je riječ o vrlo ozbiljnom problemu.

Nije prvi put da je energija vjetra u SAD-u u pojedinim danima premašila proizvodnju električne energije iz ugljena ili nuklearne energije, no krajem ožujka ove godine nadmašila je i ugljen i nuklearnu energiju u samo jednom danu. Prirodni plin i dalje je ostao najveći izvor proizvodnje električne energije u zemlji.

Energija vjetra prvi put nadmašila ugljen i nuklearnu energiju u SAD-u

Američka uprava za energetske informacije navodi da nuklearne elektrane i elektrane na ugljen tijekom proljetnih i jesenskih mjeseci smanjuju svoju proizvodnju jer je potražnja za električnom energijom manja. Vjetroturbine u 48 američkih saveznih država 29. ožujka 2022. proizvele su 2.017 GWh električne energije, zbog čega je vjetar postao drugi najveći izvor proizvodnje električne energije. Energija vjetra trenutno je treći po veličini izvor proizvodnih kapaciteta

Rast kapaciteta vjetroturbina u SAD-u doveo je do veće proizvodnje električne energije iz energije vjetra. Kapacitet energije vjetra 2019. premašio je kapacitet nuklearnih elektrana, ali je i dalje proizvodio manje električne energije od nuklearke.

u SAD-u, iza elektrana na prirodni plin i ugljen. Američka uprava za energetske informacije (EIA) navodi kako drugo mjesto energije vjetra u proizvodnji električne energije ipak može biti kratkog vijeka, a prepreku daljnjoj izgradnji zelene energetske infrastrukture mogu predstavljati zakoni o zaštiti okoliša. EIA ističe kako je proizvodnja električne energije iz energije vjetra na mjesečnoj razini niža od proizvodnje iz prirodnog plina, ugljena i nuklearne energije.

Izvor fotografije: Shutterstock

Posljedice klimatskih promjene sve su vidljivije u Europi. Ljeta postaju toplija, a češće su i ekstremne vremenske pojave. Stoga brojni europski gradovi traže ekološki prihvatljivija rješenja za opskrbu energijom, a važnu ulogu u postizanju klimatske neutralnosti igra prelazak sustava grijanja na obnovljive izvore.

Grad Beč postupno ukida fosilna goriva

Potreba za postupnim ukidanjem fosilnih goriva i smanjenjem ovisnosti o plinu i nafti postala je još izraženija zbog rata u Ukrajini. Kako bi do 2040. potpuno dekarbonizirao opskrbu toplinskom energijom, Beč je u potrazi za dodatnim obnovljivim izvorima energije. Istraživanja pokazuju da se na dubini od 3.000 metara ispod glavnog grada Austrije pojavljuje vruća voda, što predstavlja velik potencijal u korištenju geotermalne energije. Kao primjer austrijskoj metropoli služi München u kojem je već šest geotermalnih postrojenja,

Toplinska energija u Beču u budućnosti velikim dijelom bi se trebala proizvoditi iz geotermalnih izvora, a važnu ulogu u tome igrat će dizalice topline. Krajem veljače u Beču je pokrenut projekt izgradnje toplinske crpke koja će koristiti višak topline nastao radom bečkog postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda.

a planiraju ih izgraditi još dvanaest. Kako bi razmijenili znanja na području geotermalne energije, digitalizacije i usluga za građane, Beč i München nedavno su potpisali sporazum o suradnji.

Austrijska prijestolnica poduzela je još jedan važan korak prema postupnom ukidanju fosilnih goriva. Od 2019. u Beču se može usvojiti tzv. energetski plan za pojedini gradski okrug prema kojem se u novoizgrađenim zgradama više ne smije koristiti plin za grijanje ili toplu vodu, već samo energetski učinkoviti sustavi iz obnovljivih izvora.

Izvor fotografije: Shutterstock

Na Skupštini Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEA) početkom ožujka u Nairobiju predstavnici gotovo 200 država usvojili su „povijesnu rezoluciju“ o konvenciji za zbrinjavanje plastike. UN je njeno donošenje nazvao „najvažnijim ekološkim dogovorom od Pariškog sporazuma“.

UN usvojio rezoluciju s ciljem okončanja zagađenja plastikom

Rezolucijom, temeljenom na tri početna nacrt rezolucija iz različitih zemalja, uspostavlja se Međuvladin pregovarački odbor (INC) koji će započeti s radom ove godine, a trebao bi izraditi nacrt konvencije o plastici do kraja 2024. godine.

Prema procjenama UN-a godišnje se u svijetu proizvede 400 milijuna tona plastičnog otpada, a samo se 9 posto reciklira. Ostatak završava na odlagalištima otpada, spaljuje se ili izvozi u inozemstvo.

Prema izvješću koje je u listopadu objavio Znanstveni savjetovani odbor Programa

Onečišćenje plastikom skočilo je s 2 milijuna tona u 1950. na 348 milijuna tona u 2017., postavši globalna industrija procijenjena na 522,6 milijardi dolara, izjavili su iz UNEP-a. Očekuje se da će se kapacitet udvostručiti do 2040. godine.

UN-a za okoliš (UNEP) najsitnije čestice plastike ulaze u ljudsko tijelo hranom i zrakom koji udišemo. Plastika je

pronađena, primjerice, u posteljici, plućima i jetrima.

Inger Andersen, izvršna direktorica UNEP-a na Twitteru je napisala: „Upravo smo dali rezoluciju koja utire put za globalno djelovanje kako bismo pobijedili zagađenje plastikom. To je najvažniji ekološki dogovor od Pariškog sporazuma. Rad počinje sada! Velike čestitke državama članicama“.

Hrvatski sabor izglasao je 15. srpnja prošle godine zakon o zabrani plastičnih vrećica za nošenje, čime je Direktiva EU o jednokratnoj plastici ušla u hrvatsko zakonodavstvo.

Samostalna služba za unutarnju reviziju

Unutarnja revizija – naš savjetnik za bolje rezultate

Revizija je točna, činjenična i istinita, a ljudi koji se bave tim poslom, iako djeluju strogi, zapravo su samo predani svom pozivu. Tako je i u Samostalnoj službi za unutarnju reviziju Fonda, koju vam u ovom broju predstavljamo.

Riječ revizija znači ponovno gledanje, preispitivanje procesa i stanja.

U poslovnom okruženju malo tko ostane ravnodušan na spomen riječi „revizija“. Mogli bismo reći da je to u svijetu odraslih pandan stvarima kojima su nas plašili u djetinjstvu. Sasvim neopravdano, smatraju to Irenka Gerendić, voditeljica Fondove Samostalne službe za unutarnju reviziju i njen kolega Marko Šunjić. „Revizija služi tome da se poslovni procesi i sustavi kontrole konstantno unaprjeđuju. To povećava efikasnost tvrtke ili institucije, ali djeluje pozitivno i na djelatnike jer optimizira način na koji trebaju obavljati svoje zadatke“, ističu revizori.

Za obavljanje tog posla nije dovoljno imati sveučilišnu diplomu, već to zahtijeva i odgovarajući certifikat, kojim revizor dobije ovlaštenje za rad. „Za rad u Fondu, trebali smo prvo pribaviti Certifikat ovlaštenog unutarnjeg revizora u javnom sektoru, koji izdaje Sektor za harmonizaciju razvoja sustava unutarnjih kontrola u Ministarstvu financija“, pojašnjavaju u reviziji, dodavši da su procesi revizije jasno definirani i u radu ih se moraju strogo pridržavati. Osim poznavanja tih procesa, izuzetno je važno da revizor dobro upozna i svoju instituciju. Upravo zato, svoje radno mjesto ne vide kao posao – nego kao zvanje, koje je po mnogočemu specifično i zahtijeva posebne vještine.

Dobar revizor informiran je revizor

Služba za reviziju prioriteta područja svog rada određuje na temelju procjene rizika poslovnih procesa. Logično, procesima koji nose najveći rizik potrebno je pokloniti i najveću pažnju, ali treba imati u vidu da živimo u vremenu u kojem se okolnosti mijenjaju iz dana u dan, što također treba pratiti. Smjer djelovanja službe određuje se Strateškim i Godišnjim planom unutarnje revizije. Za njihovu kvalitetu nužno je dobro poznavanje zakonskog okvira unutar kojeg djeluje Fond, ali i pravilna identifikacija rizika. Prilikom procjene rizika, u obzir se osim unutarnjih moraju uzeti i mnogi vanjski faktori, s obzirom na to da su korisnici sredstava Fonda, ali i obveznici plaćanja, brojni i po mnogočemu raznoliki.

„Moram istaknuti važnost informiranosti u svakom segmentu. U tom smislu, imamo izuzetno dobru suradnju i razmjenu informacija s našim kolegama u Fondu. Katkad se teško stavi u tuđe cipele i imati uvid u to što sve onaj drugi radi, koliko i kako. Nama je to posao pa smo jako dobro svjesni kompleksnosti rada u Fondu“, ističe revizorica Gerendić.

Što sve obuhvaća jedan postupak revizije?

Kao ključne dokumente, uz zakonske i podzakonske akte, Irenka i Marko ističu „Međunarodne standarde za profesionalno obavljanje unutarnje revizije“ i „Priručnik za unutarnje revizore“, koji određuje stručni okvir djelovanja unutarnje revizije u javnom sektoru. Postupak revizije počinje preliminarnim istraživanjima kako bi se, za početak, stekao uvid u okruženje unutar kojeg određeni proces funkcionira. Nakon toga se na početnom sastanku s čelnikom ustrojstvene jedinice definira kontakt osoba za informiranje u vezi određenog procesa. Slijedi niz revizijskih postupaka koji uključuju sastanke, izradu plana uzorkovanja populacije revidiranog procesa, prikupljanje dokumentacije, intervju sa revidiranim subjektom i slično, a svi rezultiraju nacrtom revizorskog izvješća.

Nakon usklađenja nacrta izvješća s revizorskim subjektom, dostavlja se obrazac „Plan djelovanja“ kako bi se definirale aktivnosti, rokovi i osobe zadužene za njihovu provedbu. Konačno revizorsko izvješće i obrazac „Plan djelovanja“ predstavlja se direktoru, radi dobivanja suglasnosti o daljnjoj provedbi preporuka. Služba, naravno, nastavlja pratiti njihovu provedbu i o statusu provedbe izvještava direktora Fonda kroz godišnja i periodična izvješća.

„Osim direktoru Fonda, Služba je odgovorna i Ministarstvu financija, koje rezultate i rad prate kroz dostavljena obvezna godišnja izvješća, kao i povremenu dodatnu provjeru kvalitete dolaskom u Fond. Tako da i mi imamo reviziju koja kontrolira i prati naš rad“, navodi Gerendić.

„Izvješća koja dostavljamo temeljena su na činjenicama, točnim i istinitim podacima. S obzirom na to da smatramo da su naše preporuke korisna informacija i za naše kolege, objavili smo ih i na našem intranetu. Kao i u životu, i u poslu se najbolji rezultati mogu postići samo kvalitetnom suradnjom na zajedničkim ciljevima“, zaključuje Irenka, dodajući kako revizija nikako nije bauk već samo način da svoje dobre rezultate učinimo još boljima.

„I nakon 15 godina rada još uvijek svaki dan učim. Moramo poznavati sve zakone, strateške dokumente, zapisnike i izvješća drugih institucija, unutarnje poslovne procese, ali i europsku praksu“, kaže Gerendić.

Za ljepšu našu!

**NISAM
ZA BACIT!**

